

FUNDACIÓ JOAN MARAGALL

TRENTA POEMES
SOBRE EL PARENOSTRE
I ELS SALMS

DAVID JOU

QUADERNS

122

2020

David Jou i Mirabent (Sitges 1953), físic i poeta, ha estat catedràtic de Física de la Matèria Condensada a la Universitat Autònoma de Barcelona fins el 2018, i investigador en termodinàmica de processos irreversibles, camp en què ha publicat sis llibres i nombrosos articles de recerca. Pel que fa a les relacions entre ciència i fe, ha publicat els assaigs *Déu, cosmos, caos. Horitzons del diàleg entre ciència i religió* i *La poesia de l'infinit. Ciència i mística*. Entre els seus llibres de poesia destaquen, pel que fa al vessant de poesia religiosa, les obres *Transfiguracions*, *Poemes sobre ciència i fe*, *Poemes de Nadal i de Setmana Santa*, *La mística dels dies*, *Cartografies de Déu* i *Cant espiritual*. En els Quaderns de la Fundació Joan Maragall, del patronat de la qual forma part des de 1993, ha publicat *Algunes qüestions sobre ciència i fe* (núm. 10), *Ciència, fe, poesia* (núm. 60), *Trenta poemes sobre ciència i fe* (núm. 96) i *Esperances davant d'incerteses: tecnologia, humanitats i cristianisme en les crisis d'avui* (núm. 105). La seva poesia sobre temes científics es troba, sobretot, a *Les escriptures de l'univers. Poemes sobre ciència*, *El color de la ciència* i *Bestiari*. Entre els seus assaigs sobre ciències i humanitats destaquen: *El laberint del temps*, *La simfonia de la matèria*, *Introducció al mundo cuántico*, *Reescribiendo el Génesis* i *Cerebro y universo. Dos cosmologías*.

Primera edició: juny de 2020

© 2020, David Jou i Mirabent

Edició: Isidre Ferré

Projecte gràfic: Josep Rom

Fundació Joan Maragall (Cristianisme i Cultura)

València, 244, 2n – 08007 Barcelona

ISBN: 978-84-09-21194-4

Dipòsit legal: B 11.796-2020

Imprès a: I.G. Santa Eulàlia (Santa Eulàlia de Ronçana)

www.igsantaeulalia.com

Amb la col·laboració de:

TAULA DE POEMES

EN EL VENT DEL PARENOSTRE	7
IL·LUMINACIONS, RESSONÀNCIES	13
Pare nostre que fas del cel	15
Mare nostra	16
Pare nostre, quin cel ens quedarà?	17
Pare nostre, que en un cel de tempesta	18
Pare nostre - Mare nostra	19
DISPERSIONS, SEQUERES	21
Quan costa concentrar-se	23
Pare nostre, que n'és, d'inhòspit, el món	24
Parenostre, ocasional, d'un escèptic	25
Quants incòmodes germans	26
RECORDS, SORPRESES	27
En una mort inesperada	29
Llengües del Parenostre	30
Un Parenostre ballat	31
La veu de la mare	32

EN EL RESSÒ DELS SALMS	33
LA PARAULA CÒSMICA	39
Malgrat la nostra petitesa (salm 8)	41
Les matemàtiques parlen de la glòria de Déu (salm 19)	42
T'envolta la llum con un mantell (salm 104)	43
Els fonaments del món (salm 11, 18, 24)	45
LA PARAULA ÍNTIMA	47
El lloc on fas estada (salm 84)	49
La meva ànima s'ha enamorat de tu (salm 63)	50
Van parlar-me de tu i va agradar-me (salm 33)	52
En els moments de desgràcia (salm 9)	53
LA PARAULA PÚBLICA	55
Un temps amb gust de salms (salm 19)	57
L'alegria i la pietat (salm 100)	58
M'espïen, em vigilen, em segueixen (salm 139)	59
Contra la mà dels injustos (salm 140)	61
QUATRE DESCONSTRUCCIONS I UN CANT	63
La justícia (salm 7, 17, 25, 35, 55, 56, 59, 69, 73, 32)	65
La nit (salm 6, 16, 17, 19, 22, 23, 36, 63, 91, 104, 109, 134, 139, 147)	67
La paraula (salm 19, 29, 33, 39, 40, 95, 104, 148)	68
La mirada (salm 13, 28, 30, 49, 53, 80, 89, 102, 104, 115, 135, 138, 139, 144)	71
Cant espiritual	73

INTRODUCCIÓ

La pregària pot ser una de les experiències més intenses del llenguatge i de l'esperit: petició, celebració, contemplació, lloança, camí des del més profund i més íntim d'un mateix al més misteriós i còsmic d'enllà d'un mateix. Des de les pregàries més establertes i consolidades fins a les angoixes i les súpliques individuals gairebé informulates, des de les paraules adreçades a un destinatari transcendent fins als balbuceigs que neixen i s'exhaureixen en la consciència de fragilitat d'un mateix, des del cant col·lectiu més fastuós i exultant fins al silenci personal més sobri i nu, hi ha tot un món en què la paraula —dita, pensada o tot just intuïda— ho és gairebé tot i en què el silenci obre les portes més secretes de la sorpresa, el misteri, el goig i el dolor de l'existència.

Convé meditar, de tant en tant, les pregàries, preguntar-nos què vol dir allò que diem quan preguem, tan sovint distrets, precipitats i maldestres. Reflexionar què ens han aportat, com ens han construït espiritualment, com ens han acompanyat en moments especials de la vida, com ens han consolat i com ens han aportat serenitat i esperança. Meditar tot això pot ser un exercici autocrític i alliberador. Meditar no té un sol camí, no és tan sols deixar la ment en blanc i descarregar-se de tensions; també pot ser mirar-se en un mirall amb sorpresa i preguntar-nos qui hi estem veient. I la pregària pot fer de mirall que ens fa preguntar-nos qui som, què volem, d'on venim, on anem i qui hauríem volgut ser però no podem ser mai.

En aquest Quadern aplego una trentena de poemes sorgits de la consideració del Parenostre i els Salms. El tema donaria per molt més, i es podria ampliar i diversificar amb molta més amplitud que no pas aquí. Crec, però, que per a compartir amb el lector algunes experiències sobre aquestes pregàries i per a invitar-lo a pensar, repensar, sentir, explorar i expressar per si mateix les seves experiències, aquests poemes poden ser suficients. El meu interès per aprofundir en la significació personal de la pregària ve de fa molts anys, però recentment s'ha vist estimulat per la lectura dels llibres *Vida secreta de la pregària*, de Francesc Torralba, i *Ser a casa*, de Gabriel Magalhães, que goso recomanar als lectors.

L'any 2012 vaig publicar en aquesta col·lecció el Quadern titulat *Trenta poemes sobre ciència i fe* —ampliat posteriorment fins a una cinquantena de poemes en el llibre *Poemes sobre ciència i fe*—. Tot i que els temes d'aquell Quadern i d'aquest són molt diferents, ambdós tenen com a denominador comú el fet de deixar-se portar per la curiositat, la sorpresa i l'aventura de llenguatges amb què explorem aspectes de la realitat (realitat física, realitat psicològica, realitat sagrada...) i ens hi vinculem amb més o menys intensitat. Cada llenguatge ens pot aportar un món —així ho fa la ciència, així ho ha fet i ho pot continuar fent la pregària—, tot i que no és fàcil, després, combinar en una harmonia consistent aquests mons mútuament encadellats però incommensurables entre si.

Aquest Quadern vol formar part del diàleg entre cristianisme i cultura, que és l'objectiu de la Fundació Joan Maragall. Crec que el Parenostre i els Salms, a més de ser una expressió religiosa cristiana, jueva, poden formar part natural d'una cultura general, no necessàriament d'alta intensitat religiosa ni de convicció profunda, però sí, com a mínim, d'obertura de registres i modulacions de l'aventura humana enfrontada a la vulnerabilitat física, als límits de l'acció, a la relació amb els altres, a l'horitzó de les esperances i a tota una varietat d'interrogants existencials, que tard o d'hora se'ns fan ineludibles.

Barcelona / Sitges / Campelles
setembre de 2019 - març de 2020

I

EN EL VENT DEL PARENOSTRE

Mateu 6,7-15

Jesús va dir als seus deixebles: Quan pregueu, no parleu per parlar, com fan els pagans: es pensen que amb la seva xerrameca es faran escoltar. No si-gueu, doncs, com ells, que bé sap el vostre Pare de què teniu necessitat abans que li ho demaneu. Vosaltres, pregueu així: «Pare nostre del cel, santifica el teu nom, vingui el teu Regne, que es faci la teva voluntat aquí a la terra com es fa en el cel. Dona'ns avui el nostre pa de cada dia; perdona les nostres ofenses, així com nosaltres perdonem els qui ens ofenen; no permetis que caiguem en la temptació, i allibera'ns del mal». Perquè, si perdoneu als altres les seves faltes, el vostre Pare celestial també us perdonarà a vosaltres; però si no els les perdoneu, el vostre Pare no us perdonarà les vostres.

Lluc 11,1-4

Una vegada, Jesús pregava en un cert indret. Quan hagué acabat, un dels deixebles li digué: Senyor, ensenya'ns a pregar, tal com Joan en va ensenyar als seus deixebles. Ell els digué: Quan pregueu, digueu: Pare, santifica el teu nom, vingui el teu Regne. Dona'ns cada dia el pa que necessitem; perdona els nostres pecats, que nosaltres també perdonem tots els qui ens han ofès, i no permetis que caiguem en la temptació.

Els poemes d'aquesta secció tracten tres aspectes de l'experiència del Parenostre: les ressonàncies més o menys exultants de la pregària, la sequedat de la recitació rutinària i alguns records particulars però especialment significatius. Ressonàncies exultants que hem sentit quan la pregària ens omple de significat, de ramificacions i de vida, quan sembla que a través d'ella estiguem entrant en una dimensió desbordant i pletòrica de l'existència. Però quantes sequedats, també, en moltes altres ocasions!, quantes foscors, quant d'arrossegar-se feixugament per les paraules com si fossin un desert estèril, un bosc cremat, un setge d'aridesa! I el Parenostre també ens pot evocar records vinculats a moments particulars o anècdotes especials, que per algun atzar van coincidir o interferir amb el Parenostre o el van acompanyar per sorpresa.

Com a mínim des de l'època medieval, han estat escrits i publicats molts poemes sobre el Parenostre, molts d'ells gairebé anònims —però no per això poc valuosos—, d'altres més difosos i d'autors ben coneguts, com ara els de Dante (al cant XI del «Purgatori»), Pier Paolo Pasolini, Mario Benedetti, Nicanor Parra, Gloria Fuertes, Charles Péguy, Paul Claudel, Pierre Emmanuel, Jacques Prevert, Gil Vicente, Miguel Torga, per esmentar-ne només uns pocs autors. Són poemes sorgits des de punts de vista molt variats i amb propòsits molt diversos —sorprenents, originals, meditatis, convencionals, catequètics, devocionals, transgressors, paròdics, irreverents...—, que aprofundeixen, despleguen, homenatgen o, al-

guna vegada, denigren aquesta pregària, patrimoni de la història espiritual humana. No soc conscient que en la literatura en llengua catalana hi hagi algun poema que hagi conegut una difusió comparable a la dels que he esmentat en castellà, italià, francès i portuguès.

Tot i que jo mateix ja n'havia fet abans alguna provatura, l'estímul concret per a iniciar aquesta exploració poètica em va venir de llegir la contribució de Mn. Josep Maria Rovira Bellosó, entrançable teòleg, al volum publicat amb motiu dels vint-i-cinc anys de la Fundació Joan Maragall, el 2013. En un punt del seu text escrivia aquesta interpretació seva del Parenostre:

Estimat Pare de tota la humanitat,
sigui coneguda amb afecte
la teva Persona, origen de tot Amor.
Vingui el vostre regne d'amor, alegria i pau,
justícia i llibertat.
Faci's la vostra voluntat al cel i a la terra,
perquè no vull altra cosa que fer el que Vós voleu.
Ensenyeu-me a fer la vostra voluntat!

Doneu-nos avui el pa de cada dia
juntament amb el Pa de la Vida.
Que puguem compartir el pa quotidià
i el pa de l'Eucaristia amb els que no en tenen.
Perdoneu les nostres culpes
com nosaltres perdonem els qui ens ofenen.

No permeteu que caiguem en la temptació
d'estimar més el món que la vostra voluntat,
que consisteix a difondre la vostra Bondat infinita.

Deslliureu-nos a tots de qualsevol mal.

Poc després de la lectura d'aquest text vaig començar a escriure, espaiadament en el temps, una sèrie de poemes sobre el Parenostre, alguns dels

quals aplego aquí, per si poden acompanyar alguns lectors. Tres d'aquests poemes han estat publicats prèviament als llibres *Poemes de Nadal i de Setmana Santa* i *Cartografies de Déu*. Un altre poema sobre el Parenostre que m'acompanya sovint és el de Mn. Josep Pausas, que em plau reproduir a continuació, abans d'entrar en els que ara presento:

No diguis «Pare» si no et comportes com a fill.

No diguis «nostre» si vius aïllat en el teu egoisme.

No guis «que esteu en el cel» si només te fixes en les coses terrenals.

No diguis «santificat el vostre nom» si solament l'invoques amb els llavis
i el teu cor està allunyat d'ell.

No diguis «vingui a nosaltres el vostre regne» si el confons amb l'èxit material.

No diguis «faci's la vostra voluntat» si no l'acceptes quan és dolorosa.

No diguis «el nostre pa de cada dia doneu-nos, Senyor, el dia d'avui»
si no et preocupes per la gent que passa gana.

No diguis «no permeteu que caiguem en la temptació» si no evites
les ocasions de pecat.

No diguis «deslliureu-nos de qualsevol mal» si no prens partit
a favor del bé i contra el mal.

IL·LUMINACIONS, RESSONÀNCIES

PARE NOSTRE QUE FAS DEL CEL

Pare nostre que fas del cel
una crida serena i lluminosa,
únic refugi del que queda dels nostres amors,
sigui el teu nom un impuls a fer-nos-en dignes;

vingui ja des d'ara el besllum de la teva plenitud;
faci's la teva voluntat en la història i la promesa;
que el nostre pa de cada dia
sigui part del teu do i del nostre esforç,
i la fam no enterboleixi la claror de la teva gràcia;

perdona les nostres desídiies i caigudes,
i fes-nos trobar en el perdó
camins nous de vida nova per als altres i nosaltres;

no permetis que els atractius de les temptacions
tinguin més força que les raons
del teu amor i de la teva glòria;

i deslliura'ns de pensar que ens has abandonat
quan ens fereixin els mals, dolors i decepcions
que tan sovint colpeixen, inexplicablement, la vida.

MARE NOSTRA

Déu és Pare e Mare de tots nosaltres.

Ramon LLULL,
Llibre de contemplació

Mare nostra, que endreces el cel,
amatent al bon ordre de les coses;
que t'oblides tan sovint del teu nom,
de tan pendent com estàs dels problemes del nostre;

que et malfies de cap regne
que oblidi els seus fills en nom de cap glòria;
que veus contrariada la teva voluntat
pels nostres capricis, malalties i angoixes;
que ens has sentit créixer dintre teu a la terra
i ens voldries ben vius a prop teu en el cel;
dona'ns el pa nostre i la paraula teva,
il·luminadora del sentit del dia d'avui;

perdona que haguem decebut tantes vegades
el teu amor i ens costi tant de perdonar
les nostres ambicions contrariades;
fes que les nostres temptacions no siguin massa indignes
de la llum que ens vas donar quan vam néixer;
i dona'ns fortalesa per resistir els nostres mals
i amor i humilitat per no voler-ne fer cap als altres.

PARE NOSTRE, QUIN CEL ENS QUEDARÀ?

Pare nostre, quin cel ens quedarà
si el teu nom perd el gust de consol i de promesa?
¿Quin regne de pau i de justícia esperarem
si no hi ha cap voluntat de bé més alta que la nostra?

¿Quin pa ens saciarà de vida i de sentit
si no té en el seu fons cap empremta d'infinít?
¿Quin perdó serà prou gran per perdonar-nos a nosaltres
allò que a nosaltres ens costa tant de perdonar?

¿Què ens podrà compensar de no cedir
a l'encís de tantes dolces temptacions humanes?
¿D'on traurem la força per continuar confiant
malgrat sofrir la urpada del dolor i del mal?

Quan sembli que tot s'enfonsa,
acull allò que quedi, Pare nostre,
del nostre cos vençut, dels nostres somnis trencats,
de les nostres esperances vulnerades,
de les nostres preguntes sense horitzó ni resposta.

PARE NOSTRE, QUE EN UN CEL DE TEMPESTA

Pare nostre, que en un cel de tempesta
santifiques el teu nom en l'esplendor dels llamps,
vingui a nosaltres el tro de la teva veu,
ressoni la teva voluntat de pau i de justícia
en la nostra terra com en el teu cel;

el pa i la dignitat de cada dia,
dona'ns-els, Senyor, als qui en tinguem necessitat;
perdona la nostra ira i la nostra amargor
com nosaltres perdonem —i ens costa tant!—
la injustícia i la mentida dels qui ens volen esclafar;

no permetis que caiguem en la temptació
de deixar de veure en ells un rastre teu, malgrat tot;

i deslliura'ns de la por de qualsevol mal
que ens hagi de venir de ser fidels al coratge
de lluitar per un amor prou gran
on capiguem, algun dia, en harmonia tots.

PARE NOSTRE - MARE NOSTRA

Pare nostre - Mare nostra, plenitud on la llei còsmica
coneix la immensitat de l'Amor que l'ha creat
i en aquest Amor coneix allò creat a través d'ella:
allò que en ella neix i sent i viu i mor i creu i crea.

Que ple de vida em sembla el cel i que ple de cel em sembla
la vida quan et pensa,
Pare nostre - Mare nostra! I el teu nom, que gran se'm fa,
enllà de les galàxies i el vertigen de l'espai
i en el fons inescrutable d'una intimitat immensa!

I el teu regne, que difícil d'arribar quan l'esperem com una urgència
de vida, de pau i de justícia;
i la teva voluntat, que incompreensible ens és quan veiem vèncer
el dolor, la malvolença i la mentida!

I el nostre pa de cada dia,
que poc cas quan el tenim i que tràgic quan ens falta!

I el teu perdó, com allibera, com exalta!
I perdonar, com ens costa! I no perdonar, com ens abaixa!
I les temptacions, com fulguren, com esclavitzen, com s'apaguen!

Deslliurats o no del mal, fes-nos continuar pregant
—creient-hi del tot o no—
per més cel, per més pa, per més perdó,
encara que semblin, de vegades, tan lluny de nosaltres.

Tan lluny de nosaltres, sí,
com el bri d'herba és lluny de l'estrella més alta,
com el nombre més pur és lluny de la sang vessada.
Fes que en dir el teu nom s'anul·lin
llunyanies, malentesos, separacions, distàncies,
i que quan et diem Pare-Mare, sapiguem trobar en tu
l'Amor que crea, que escolta, que acull, que salva.

DISPERSIONS, SEQUERES

QUAN COSTA CONCENTRAR-SE

Dic «pare nostre» i em rellisca,
«el cel» és com un armari buit,
«el nom» és aire que passa.
Estic pensant en altres coses.

Torno a començar.
Lluito amb mi mateix.
Sembla que la pregària m'estigui rebutjant,
que el cel m'estigui dient que no m'hi acosti,
que el nom quedi enterrat sota una allau d'altres noms,
que el regne s'esvaeixi com una ombra intempestiva.

Em costa concentrar-me en el que dic,
vèncer la dispersió, fugir de la ment en blanc,
saber què intento dir
quan dic «pare», «regne», «voluntat», «perdó».

Tinc la sensació que si ho sabés
podria canviar una mica el món,
que estaria vinculat a generacions i generacions,
que la immensitat del cosmos no m'anul·laria,
que la mort seria una frontera franquejable
vers un sentit més ple que el d'ara i aquí.

Però avui soc massa lluny de mi mateix.
Només sé què dic quan pronuncio
«pa», «culpa», «temptació»,
coses que sé prou bé què volen dir
perquè les conec de cada dia.

PARE NOSTRE, QUE N'ÉS, D'INHÒSPIT, EL MÓN

Pare nostre, que n'és, d'inhòspit, el món,
i que lluny sembla del cel tantes vegades!;
quin xiuxiueig secret el teu nom,
en lloc del clam de llum que desitjàvem!;

en quin exili del teu regne
semblem complaguts a habitar!;
que estranya sembla la teva voluntat,
tan diferent del que veiem que passa!;

com pugem el preu del pa i de la justícia,
la fortuna dels rics i el cost de la vida!;
com ens costa perdonar els altres,
i que fàcil ens és perdonar-nos a nosaltres mateixos!;

quins febles titelles som
a les mans de les temptacions i dels capricis,
i que imprudentment ens arrisquem
a qualsevol mal!
Que no sigui així, Senyor, que no sigui així!

PARENOSTRE, OCASIONAL, D'UN ESCÈPTIC

Fill nostre de les nostres pors,
que estàs en el teu cel de fantasia,
fent ressonar el buit del teu nom,
envaint amb els seus sons el nostre regne,
volent-nos imposar la teva voluntat
en la nostra terra i en el cel que t'hem donat,
a canvi de promeses de pa per cada dia
que ni donaves ahir ni dones avui,
perdona'ns la culpa d'haver-te inventat
com nosaltres perdonem que creguin en nosaltres,
i no ens permetis la fàcil temptació
de creure't solució a cap dels nostres mals.
Amén

—no crec en tu ni crec en mi ni crec en res:
si existeixes de debò, no t'ho prenguis malament—.

Però Fill nostre de les nostres pors,
com voldria, de vegades, poder dir-te «Pare nostre»,
i que així fos,
amb cel, amb pa, amb perdó, i sense cap mal!
Però veig mal i no veig cel i no veig pa i no veig perdó,
i de tantes coses belles ens n'han dit temptació,
i els que et diuen «Pare nostre» ho diuen d'esma i per rutina!

El món és orfe, Pare nostre,
de causa, d'amor i de sentit,
i nosaltres, impotents, no tenim força
per creure prou en tu, Fill nostre,
que amb tanta fantasia el nostre esglai ha construït.

QUANTS INCÒMODES GERMANS

Pare nostre, quants germans —quants incòmodes germans!—
per a dir-te verament i sense escrúpol «Pare nostre!»

Dir-te «pare meu», «pare dels meus»,
que bell és i que poc costa!
ens invita a imaginar-nos aplegats
en un amor més gran que el nostre,
en un cel, en un nom, en un regne, en una voluntat,
en un pa, en un perdó,
més forts que la temptació, deslliurats de qualsevol mal.

Però, ai!, en dir «Pare nostre»,
sabent que estem dient «Pare de tots»!
el cel on estàs se'ns fa de sobte
sospitós, dubtós, paradoxal, llunyà,
en pensar que haurem de trobar-hi
el molest, l'intrús, el cruel, l'enemic, el tirà,
i que ens seran, malgrat tot i contra tot,
perquè així ho vols, germans —molt incòmodes germans—.

RECORDS, SORPRESES

EN UNA MORT INESPERADA

Ens hem quedat sense paraules:
el que poguéssim dir no tenia valor,
més valia un balbuçeig estupefacte,
una abraçada, la sincera desolació d'un silenci,
que intentar parlar: la mort, de sobte, aquí.

Però quan m'he quedat sol,
encara sense saber què dir,
m'he refugiat en el vent i el Parenostre,
repetit en veu alta unes quantes vegades,
fins a estar prou convençut que no parla de mort,
ni de por,
sinó de cel,
de santificar el seu nom,
que arribi el seu regne,
que es faci la seva voluntat.

I tot això què vol dir, es devia preguntar Maria
al peu de la creu
—perquè ella prou que devia conèixer
aquesta pregària que anava ensenyant el seu fill—
i prou que devia estar desfeta de témer
que tot fos res.

Com jo ara, repetint el Parenostre
en un terrat ple de vent i de llum de vespre,
com al peu d'una creu, com Maria,
d'una mort inesperada.

LLENGÜES DEL PARENOSTRE

Un amic meu sabia el Parenostre en dotze llengües:
català, castellà, basc, gallec,
francès, italià, anglès, alemany,
arameu, hebreu, llatí i àrab.

Alguna vegada li demanava que me'l recités en llengües
en què —per desconeixement meu— els mots es diluïen
en una música inquietant i misteriosa,
en un enigma que semblava no tenir fons ni frontera.

Aquella correntia de sons ens desvetllava de la rutina
amb què tan sovint diem aquestes paraules
entenedores i clares però gastades pel costum,
arrodonides com còdols per les ones i mareas de la vida.

I les paraules noves per a nosaltres
ens semblaven deixondides, cantelludes, extremes,
com si espurnegessin en colpejar la nostra curiositat
i encenguessin en nosaltres fogueres de desig i de sorpresa
sota el cel, el nom i la voluntat
del pare de totes les llengües i de totes les estrelles.

UN PARENOSTRE BALLAT

En una catedral siciliana
plena de gent i de música,
vaig veure, en un racó, un noi que ballava
mentre cantàvem el Parenostre.

Probablement no hi era tot,
però vaig sentir-ne una certa enveja,
perquè em va semblar una bella forma de pregar,
deixar-se anar a una música més gran que nosaltres:

vingui a nosaltres el teu regne,
faci's la teva voluntat,
deixa'ns exultar en el teu nom,
dona'ns el pa, la força i el perdó...

I invita'ns, Pare nostre, a ballar
com ballava aquell noi,
potser sense saber què feia,
però amb els ulls brillants, plens d'una joia
que semblava que vingués del fons de la teva gràcia.

LA VEU DE LA MARE

De vegades, molt al fons de les paraules,
com en un reflex de cel al fons d'un pou,
ressonen les paraules de la mare
quan m'ensenyava a pregar: Pare nostre.

Era tendre i estrany que Déu fos tan a prop,
que escoltés tant, que pensés en nosaltres,
que el seu cel fos molt més gran que el cel del sol i les estrelles,
i la Terra fos el lloc de la seva voluntat,
i que es pogués confiar, fins i tot a les fosques,
que hi hauria pa, que seríem deslliurats de qualsevol mal.

Llavors, el màxim que sabia de l'amor era l'amor de la mare,
i del desig, del mal i de la gana en sabia ben poc.
Però era prou per a intuir que el mal pitjor
seria el que trenqués aquell amor, el més gran que tenia.
I era dolç pensar que abandonant-se
a aquelles paraules secretes que compartíem en la fosca
això no passaria mai,
que l'amor, fos el que fos, duraria sempre,
que ho perdonaria tot,
i que en el cel, fos on fos,
hi hauria, desbordant i inacabable,
en el nom de Déu, la glòria de l'Amor.

II

EN EL RESSÒ DELS SALMS

Des de petit em van parlar sovint dels Salms: com que em dic David, em van explicar força vegades que el rei David no era un rei com tants d'altres, sinó un gran rei que havia tingut una vida agitada —no sempre gloriosa—, que havia escrit molts Salms —una de les grans obres espirituals i literàries del poble jueu i de la humanitat— i no s'havia avergonyit de ballar i cantar davant l'Arca de l'Aliança, dut pel seu entusiasme per Déu. Les persones que més han enriquit el meu interès pels Salms han estat Rafael Monzó Valiente, que de petit em va regalar una edició dels salms per a nens; en Joan Ferrer, de Girona, tan entusiasta i expert; la germana Griselda Cos, amb el seu estudi sobre el salteri; la germana Regina Goberna, amb els *power points* sobre els Salms cada diumenge, i Ramon Ribera i Olga Nicolau, amb els seus llibres. Reflexionar sobre l'actualitat dels Salms —o de qualsevol altre text religiós o clàssic— ens invita a repensar-los i a redescobrir novetats en el text i en nosaltres mateixos. Rellegir-los en directe és la manera més simple i intensa de fer-los presents, de sorprendre'ns de la força, la diversitat i la riquesa que mostren, i dels filons de les seves imatges poètiques.

Vaig escriure bona part dels poemes d'aquesta secció en ser invitat a les jornades «Els Salms, poesia d'avui?», organitzades per Ramon Ribera i Albert Soler a la Casa d'Espiritualitat d'El Miracle, del 8 al 10 de novembre de 2019. Hi parlarem Ramon Ribera, Olga Nicolau, Maria Sevilla i jo

mateix, i hi hagué uns quaranta participants, molt atents i actius. Els organitzadors proposaren la lectura personal d'una cinquantena de salms escollits. Per complementar aquesta visió, vaig escriure diversos poemes relacionats amb els Salms des d'algunes de les nostres inquietuds d'avui. Això ja ho va fer amb especial rotunditat i potència verbal Ernesto Cardenal als *Salms* (1968), amb forta presència política i poemes bastant llargs i paral·lels als Salms. Òbviament els Salms són una font d'inspiració natural per als eclesiàstics, que els troben en la missa, en els oficis, en el breviari, en la reflexió quotidiana... Per exemple, els Salms formen part de la inspiració de Verdager (l'impressionant poema «Sum Vermis», on ressonen els salms 22 i 130), de Mn. Climent Forner, que ha dedicat quatre grans poemes al salm 113, i de Mn. Ricard Cabré, en el llibre de poemes *Salms d'avui* (2015).

He agrupat aquests poemes a l'entorn de la veu còsmica, de la veu íntima i de la veu col·lectiva, tres veus que es van combinant, succeint i trenant al llarg dels Salms. Els poemes de la darrera secció, en canvi, segueixen una estratègia ben diferent. Parteixen d'una lectura del conjunt dels Salms i, en una mena de desconstrucció, en vaig copiant els versos relacionats amb un tema donat (en el cas concret d'aquests quatre poemes, prenc com a temes la justícia, la nit, la paraula i la mirada). Després, combino els versos formant-ne un nou poema, afegint-hi de vegades alguns versos suplementaris per omplir algun buit o per contextualitzar més explícitament el tema. Els poemes sobre la nit i sobre la mirada estan formats gairebé exclusivament per versos originals dels salms; en els poemes sobre la justícia i sobre la paraula, hi ha alguns versos afegits per posar el poema en un context dolorosament proper en un cas i lliurement especulatiu en l'altre. La combinació que proposo dels versos sobre la nit forma com un poema d'amor, més afí a l'esperit del Càntic dels càntics que no pas al dels Salms, però va sortir així espontàniament i em sembla curiós fer-ho notar.

Finalment, he incorporat a aquesta petita col·lecció el meu «Cant espiritual», escrit el 1996 i publicat anteriorment en diverses altres ocasions (vegeu, per exemple, el meu llibre *Cant espiritual*, 2018). El punt de parti-

da del meu «Cant» van ser els seus dos primers versos, que em van venir a la ment no sé com («quan em mires soc més, creixo, existeixo més rotundament | que no pas quan, esvaint-me, em retires ta mirada»). Són versos sobre la mirada divina en la realitat humana. Les quatre estrofes centrals del «Cant» parlen del contrast entre la rotunditat de l'ésser en la mirada divina i el seu empobriment quan aquesta mirada es retira. No era conscient, mentre l'escrivia, de la proximitat amb tants versos dels Salms. Així, aquesta relectura dels Salms ha estat per a mi una sorpresa, en veure *a posteriori* quantes analogies hi havia entre versos dels Salms i temes tractats en el meu «Cant». En el poema sobre la mirada que precedeix el «Cant» en aquest recull, he utilitzat els versos dels Salms dedicats a la mirada, per tal de facilitar l'accés a versos dels Salms sobre aquest tema. Crec, en canvi, que els poemes de Salvador Espriu *Per al llibre de Salms d'aquests vells cecs*, inspirats en una coneguda pintura de Brueghel, i que no glossen directament els salms, fan referència indirecta a l'absurditat i la fosca del món quan Déu no el mira, tema tan propi d'alguns Salms.

En concret, els salms no presenten la mirada de Déu com un espionatge sever, acusador i inquisitorial, sinó com un àmbit privilegiat que dona vida i que protegeix el feble (salm 53, 89, 102 i 138). Quan la mirada de Déu es retira, la realitat s'empobreix i s'atansa a la mort i el no-res (salm 28, 30 i 104). Per això, en sentir-se abatut, el salmista demana que Déu el miri (salm 13, 31, 80 i 143). En general, l'atenció de Déu sorprèn el creient com un do misteriós i inesperat (salm 8 i 144), un do que no poden oferir els ídols fets pels humans (salm 115 i 135), i que ens coneix a fons des d'abans del nostre naixement (salm 139) i ens contempla al llarg de la vida.

Com una derivació llunyana dels salms, també podríem pensar en altres cants espirituals catalans (vegeu l'interessant estudi i proposta de D. Sam Abrams, *Cants espirituals catalans*, Quaderns de la Fundació Joan Maragall [núm. 57], que es pot descarregar gratuïtament del lloc web de la Fundació, <https://www.fundaciojoanmaragall.org>). Abrams destaca el paper dels cants com a interpel·lació personal a Déu i com a discussió amb Déu, tal com passa amb la majoria dels Salms. Sense haver-m'ho proposat mentre l'escrivia (però probablement influït pels Salms

sense ser-ne llavors conscient), el meu «Cant» resulta força paral·lel a la visió que tenen els Salms sobre la mirada divina.

També el «Cant espiritual» de Joan Maragall té com a centre la mirada, però no la mirada divina sinó la humana, la del propi autor, que s'extasia en la contemplació de l'existent. El «Cant» acaba amb els cèlebres versos: «I quan vinga aquella hora de temença | en què s'acluquin aquests ulls humans, | obriu-me'n, Senyor, uns altres de més grans | per contemplar la vostra faç immensa. | Sia'm la mort una major naixença», on també sembla ressonar uns versos del salm 42: «Tot jo tinc set de Déu, | del Déu que m'és vida; | quan podré anar a veure Déu cara a cara?»

També l'inici del cant espiritual d'Ausiàs March sembla reflex d'algunes imatges dels Salms. Diu Ausiàs March: «Puix que, sens tu, algú a tu no abasta, | dóna'm la mà o pels cabells me lleva: | si no estenc la mia envers la tua | quasi forçat a tu mateix me tira!» Aquesta súplica de ser estirat per la mà de Déu cap enlaire, es troba també —expressada de forma diferent— en diversos llocs dels Salms: «Des de dalt allargà la mà i m'agafà, | i em tragué fora de l'aigüat; | m'alliberà d'enemics poderosos» (salm 18), «Senyor, m'has arrencat de la terra dels morts; | quan ja m'hi enfonsava, m'has tornat a la vida» (salm 30); «Salva'm, Déu meu; | l'aigua m'arriba al coll. | M'enfonso en el fangar profund | i no tinc on posar els peus, | em trobo dins les aigües abismals | i els remolins se m'enduen» (salm 69), «Des de l'abisme et crido, Senyor; | Senyor, escolta el meu clam; | escolta, estigues atent | al meu clam que et suplica. | Si tinguessis en compte les culpes, | Senyor, qui es podria sostenir?» (salm 130), «Allarga la mà des de dalt, | salva'm i allibera'm de l'aigüat, | de les mans dels estrangers» (salm 144).

El Miracle / Barcelona
setembre-desembre de 2019

LA PAROLA CÒSMICA

MALGRAT LA NOSTRA PETITESA

· Salm 8 ·

Algú, fa milers d'anys, en mirar el cel i les estrelles,
va sentir que més enllà de tot allò
algú molt més gran —en diem Déu—
ens tenia presents malgrat la nostra petitesa.
I va sentir la paraula com un camí,
i la vida com una possessió,
i l'existència com un interrogant,
i el poder com un vertigen.

No va imaginar que la paraula ens portaria tan enllà,
tan al fons de l'espai, tan endintre de la vida,
a galàxies tan llunyanes, a molècules tan íntimes,
i tan lluny d'aquella presència que ens pensava i acollia.

Però ens hem continuat preguntant,
generació rere generació, segle rere segle,
qui som en aquesta immensitat,
què representem en aquest ordre,
quin sentit tenim en el prodigi de la vida.

I, com fa milers d'anys, hem intuït
rere el que vèiem i tocàvem i sentíem
una saviesa que ens supera,
una profunditat misteriosa,
fulguracions d'una inefable companyia.

LES MATEMÀTIQUES PARLEN DE LA GLÒRIA DE DÉU

· Salm 19 ·

El cel parla de la glòria de Déu, deia el salmista.
El cel està escrit en llenguatge matemàtic, deia Pitàgores.
Per tant, les matemàtiques
parlen de la glòria de Déu,
més lluminosament encara del que ho fan els astres.

Silenciosament, sense dir res, sense que ningú no els senti la veu,
el seu llenguatge arriba fins als límits del món,
s'escampa per tota la terra,
dona vida sense que calgui saber-lo.

Anar-ne descobrint el rastre omple el cor de goig.
Preserva'ns de l'orgull de creure'l creació nostra,
de pensar que ja en sabem prou,
de disposar-ne per al nostre poder,
d'humiliar amb ell la saviesa dels senzills.

El cel parla de la glòria de Déu
amb moltes llengües: les de la llum i les del càlcul,
les de l'amor i les del vertigen,
les dels enamorats i les dels savis
de tots els pobles de la Terra.

Feliç qui s'atura a escoltar-les,
qui se n'admira, se n'omple i les celebra.

T'ENVOLTA LA LLUM COM UN MANTELL

· Salm 104 ·

*T'envolta la llum com un mantell,
vas revestit d'honor i majestat.*

En el cel tot et canta,
en la terra, tot depèn de tu;
en el dolor, ets la gran pregunta;
en la mort, ets l'esclatxa que queda oberta;
quan tot s'ha acabat, obres un món nou;
abans de començar, ja has pensat el perquè de les coses.

Prens els núvols per carrosses,
avances damunt les ales dels vents,
damunt les forces de la història:
cauen els imperis i tu dures;
moren les llengües i tu continues parlant-les;
menysprees la crueltat i l'arrogància dels vencedors,
desaproves el ressentiment i la rancúnia dels vençuts,
inspires camins per a tots.

*De les fonts fas brollar torrents
que s'escolen entre les muntanyes.*

No oblides allò que has creat,
totes les coses existeixen en tu,
el teu pensament les regeix amb lleis subtilíssimes
—les estrelles i les cèl·lules, el cosmos i les partícules—,
deixant lloc perquè la vida explori,
variï, s'adapti, conquereixi, s'eixampli,
ocupant, amb el seu ésser finit i mortal,
una part del reflex infinit i immortal del teu ésser.

Amb lleis que deixen lloc a atzar, a llibertat, a descobriment,
a creació i destrucció, a odi i amor, a pau i guerra;
tot és en tu, tot cap en tu, tot creix en tu,
però el bé et glorifica i el mal et fereix i t'indigna.

Aquí tens l'univers, immens per totes bandes;
són incomptables les galàxies que s'hi mouen;
des de les més petites fins a les més grosses;
has estès el firmament com una vela que es s'infla
al vent del teu alè que expandeix l'espai còsmic.

Tant de poder, sense amor, com esclafaria!
Tanta immensitat, sense tu o sense somni de tu,
que buida, que pobra, que fútil seria!

ELS FONAMENTS DEL MÓN

· Salms 11, 18 i 24 ·

*Si els fonaments del món s'esfondren,
el just, què hi pot fer?*

¿Quin altre fonament del món
que el teu Amor, que la teva Voluntat?
¿Quin altre fonament que la paraula teva,
feta ment còsmica, matemàtica secreta,
espai expandint-se,
galàxies i partícules,
estrelles i planetes,
matèria convertint-se
en àtoms, en molècules, en vida,
en dinamisme que explora, ramifica i inventa?

Quina llarga història fins a arribar a una ment
capaç de desitjar-te, de parlar-te, d'intuir-te,
de fer projectes, d'imaginar-te, de discutir-te,
de rebel·lar-se, de cercar, de crear!

I la nostra paraula s'anà barrejant lentament amb la teva,
en l'art, en la pregària, en el dret, en la ciència,
fins al domini dels nuclis dels àtoms, dels gens, dels cervells,
la conquesta de l'espai i l'exploració del planeta.

Els fonaments del món començaren a cruixir,
amb el primer menyspreu, amb la primera crueltat,
amb l'ambició de poder i la plaga de les guerres,
amb l'esclavització de l'altre, amb la depredació i l'avidesa.

Com més poder teníem, més feríem el món,
més al descobert quedava la fragilitat de la Terra.
Com ens allunyàvem de l'Amor que creava!

I s'estremien els fonaments de la Terra.

LA PARAULA ÍNTIMA

EL LLOC ON FAS ESTADA

· Salm 84 ·

Temples, atris, cúpules, altars, observatoris:
llocs on sembla condensar-se una presència còsmica,
com en el focus d'una lent es concentren
els raigs de llum procedents de l'infinít,
en una intimitat profunda
il·luminada per clarors sense fronteres.

Per això pots dir sense contradir-te
Senyor de l'Univers
i *Un dia en els teus atris val més que mil a fora,*
parlar del Déu del firmament
i anar-lo a cercar a un lloc concret:
sentir la intensitat d'un Tot
i la felicitat dels llocs on ens hem sentit eterns!

Que n'és d'amable el lloc on fas estada.
Tot jo sospiro i em deleixo pels atris del Senyor.
Feliç el qui viu a casa teva lloant-te cada dia.

Hi ha molts llocs que ens poden fer de temple,
però pocs com aquells on ens ha sacsejat
la profunditat de l'existència,
on ens hem sentit plenament d'aquí i de més enllà,
on el fons del cor s'ha fos amb el cim de les estrelles.

LA MEVA ÀNIMA S'HA ENAMORAT DE TU

· Salm 63 ·

*La meva ànima s'ha enamorat de tu,
em sosté la teva mà.*

Van dir-me, de petit, que Tu eres l'Amor
que creava l'Univers i li donava sentit.
I vaig enamorar-me'n de seguit,
i n'estic enamorat encara.
És la idea més pura i més alta
de totes les que m'han dit.

S'hi apropen la física i les matemàtiques,
i vaig enamorar-me'n també,
amb un amor que encara avui em té.
Que belles són!: l'univers a gran escala
i la vida en el detall més exquisit,
un entrellat d'energia, de matèria i de raó
que alguns voldrien dir amb una sola equació,
cim suprem i horitzó extrem de l'esperit.

Però l'Amor és més gran i més simple que això:
impulsa més enllà de l'avidesa del jo,
cap al Tu misteriós, cap a l'enigma de l'Altre,
en l'esforç que transforma, en la misericòrdia que salva,
en el progrés que allibera, en el dolor transcendent.

Van dir-me de Tu que eres Amor que salvava,
no —ja ho sabem— de la mort i el dolor,
sinó en la mort i el dolor, fent-te part de nosaltres,
i enllà del dolor i de la mort en una altra
vida més plena, més lliure, més alta,
en la llum sense fi de l'Amor.

I vaig enamorar-me'n.

VAN PARLAR-ME DE TU I VA AGRADAR-ME

· Salm 33 ·

*El Senyor ha fet el cel amb la paraula,
amb l'alè de la boca ha creat l'estelada.*

Van parlar-me de Tu i va agradar-me:
l'Amor que crea, l'Amor que acompanya, l'Amor que salva,
l'Amor en el fons dels fons, en el cim dels cims,
en l'origen, en el sentit, en la paraula.

M'han parlat, després, de moltes altres coses
sorprenents, fascinadores, il·luminades,
més directes, més plaents, més torbadores,
però cap de millor, cap de més audaç, cap de més alta.

Amor fet ment altíssima: en tu tot l'univers,
en tu cada cèl·lula, cada àtom, cada galàxia,
en tu cada amor, cada ferida, cada derrota,
en tu l'esperit, la salvació, la plenitud, la causa.

Que la primera paraula fos de l'Amor, qui ho sap;
però que hagi de ser de l'Amor la darrera paraula,
malgrat odis, dolors, injustícies i morts,
quina difícil i intrèpida esperança!

Van parlar-me de tu:
quin gust de goig i d'amplitud!
I des de la meva petitesa, la meva recerca i la meva inquietud,
vaig enamorar-me'n.

EN ELS MOMENTS DE DESGRÀCIA

· Salm 9 ·

*Com és, Senyor, que et quedes lluny,
que t'amagues en els moments de la desgràcia?*

La pregària té tres arrels:
la celebració, la necessitat, la revolta.

La pregària té tres camins:
el silenci, el cant, la rebel·lia.

La pregària té tres destinataris:
Déu, tu mateix, els altres.

La pregària té tres perills:
l'obligació, la rutina, l'ensopiment.

Avui que la pregària em neix de la revolta,
enyoro la celebració.

Avui que pregar és un acte de rebel·lia,
desitjo el cant.

Avui que la pregària s'adreça, sense fe, als altres,
trobo a faltar Déu.

Però m'encén la mala llei, el jutge injust, l'afany d'humiliar,
i prego amb ràbia, amb violència, sense pensar
ni en la celebració que ara enyoro,
ni en el cant que ara desitjo,
ni en el Déu que ara trobo a faltar.

LA PARAULA PÚBLICA

UN TEMPS AMB GUST DE SALMS

· Salm 19 ·

El cel parla de la glòria de Déu.

En llegir per primer cop aquest salm vaig dir-me:
qui sàpiga fer parlar el cel
dominarà les veus de la terra.

En aquella època, la veu més escoltada del cel
era la que invitava a arribar a la Lluna.
Cada nova missió dels astronautes
ens acostava a una proesa magnífica.
A la Terra, el Concili Vaticà rellegia el cel de l'Església,
l'obria com mai l'havia obert;
les claus de sant Pere, en lloc de tancar-lo,
obrien portes, finestres, camins, ventades.

I tots dos cels, el de la Lluna i el del Concili,
parlaven de glòria:
la de la tècnica i el poder, i la de la justícia i de la gràcia.
Va ser un temps de promesa, d'imaginació, d'audàcia.
Va ser un temps amb gust de Salms.

L'ALEGRIA I LA PIETAT

· Salm 100 ·

Diu un salm:

*Aclameu el senyor arreu de la terra,
serviu el senyor amb alegria,
entreu davant d'ell amb crits d'entusiasme.
Entreu als seus portals donant-li gràcies,
canteu lloances als seus atris,
enaltiu-lo, beneïu el seu nom.*

Vaig fer meu, de petit, aquell entusiasme.
Una part de mi dansava quan sentia la paraula Déu.
En sortir del temple, el món em semblava transfigurat,
no en la seva matèria ni la seva forma
però sí en la seva font i en el seu sentit.
El mal semblava una taca que seria netejada,
que no tindria el poder de ser l'última paraula.
He conegut, de debò, aquesta eufòria.

Potser per això ara se'm fan tan dolorosos
aquests temples, convents i seminaris immensos i buits,
aquests religiosos heroics, fatigats, envellits,
aclaparats per un pes de decadència, d'abandonament i de derrota.

Que lluny del crit, del cant, de l'alegria, de l'entusiasme!
Hi ha moments en què a Déu
només li demanes un xic de pietat
i, si pot ser, fe, més fe, molta fe per poder creure
que si els camins on l'hem servit s'acaben n'obrirà d'altres
i que d'alguna cosa haurà valgut, als seus ulls, el nostre esforç.

M'ÈSPIEN, EM VIGILEN, EM SEGUEIXEN

· Salm 139 ·

Saben prou bé quan m'assec i quan m'aixeco.
Descobreixen de lluny estant els meus propòsits.
Veuen si camino o reposo, els són coneguts tots els meus passos.
Encara no tinc la paraula als llavis que ja la veuen pronunciada.
M'espïen, em vigilen, em segueixen, m'escolten.
Les seves càmeres m'identifiquen i em segueixen entre la multitud.
Si pujo dalt del cel m'hi troben els seus satèl·lits;
si m'amago als inferns m'hi detecten els seus sismògrafs.

Ah, quan eres Tu i no ells, Senyor,
el qui ho sabia tot de mi!
Podia donar-te gràcies d'haver-me fet,
d'haver-me brodat amb una orfebreria de cèl·lules al si de la mare.
La teva mà em guiava, em sostenia,
les mans d'ells em colpegen i empresonen;
què els haig d'agrair?
Volen teixir com tu en les entranyes de la vida,
volen suplantar les teves obres admirables,
però menyspreen la realitat del teu amor.

Els teus ulls em veien abans d'estar format.
Fes-me invisible als seus ulls.
Els dies de la meua vida eren escrits en el teu llibre.
Esborra'm dels seus arxius.
Fes-me lliure, insondable, incontrolable.

Fes-te tenebra que m'amagui.
Fes-te negra nit que em refugii.
I que quan em desvetlli del son,
que encara estigui amb Tu.

CONTRA LA MÀ DELS INJUSTOS

· Salm 140 ·

Com tres dragons voladors
amb llengües de foc que s'encenen quan cal,
tres grans globus sobre la presó.
Penjant entre dos d'ells, un cartell ben alt,
que de sobte s'il·lumina en la nit de Nadal:

LLIBERTAT.

*Salva'm, Senyor, de la gent dolenta;
porten al cor el desig de fer mal,
fibleu amb la llengua com les serps,
duen sota els llavis verí d'escurçó.*

Vora la presó, cinc-cents cantaires
el migdia després de Sant Esteve,
al centre d'una multitud que els acompanya,
entonen l'eufòria, l'energia i la màgia
del Händel més alt i inspirat:

AL·LELUIA.

*Protegeix-me, Senyor, de la mà dels injustos
que es proposen de fer-me ensopegar.
Uns arrogants m'han parat llaços i cordes,
vora el camí han amagat un filat.*

Cap tribunal no té l'honestedat,
la grandesa, la decència, el valor, la dignitat
dels presos que hem vingut a acompanyar
amb la força d'aquest cant tan inspirat,
amb la claror d'aquest mot tan enlairat.

*Que recaigui sobre el cap dels qui m'acusen
la malícia que surt dels seus llavis,
que ploquin damunt d'ells brases roents,
que el Senyor els fulmini amb el seu llamp.*

Això deia el just, això diu el Salm.
Amén. Al·leluia. Llibertat.

Nadal i Sant Esteve de 2018

QUATRE DESCONSTRUCCIONS I UN CANT

LA JUSTÍCIA

· Salms 7, 17, 25, 35, 55, 56, 59, 69, 73 i 32 ·

Fes-me justícia, Senyor!
Fan amb la llei el que els ve de gust.
Jutgen amb falsedat.
Condemnen amb mentides.
Sentència tu mateix la meua causa:
els teus ulls veuran qui té raó.

L'injust ja esmola l'espasa,
tiba l'arc i l'apunta;
posa a punt les armes mortals,
prepara fletxes enceses.
Tu, Déu just, dona la raó als innocents,
Tu que penetres el cor i els pensaments.

Fan de la llei una barricada
per defensar els seus ídols,
una mordassa per tapar-me la boca,
un martell per esclafar-me.

Mira si en tinc, d'enemics,
i com en són, de violents, els seus odis.
Fes-me justícia, Senyor:
jo no tinc culpa i m'he portat honradament.

Acusa, Senyor, els qui m'acusen.
Aboquen damunt meu malediccions,
m'odien amb tota la ràbia,
m'agafa por i tremolo,
m'envaeix l'esgarripança.

La seva llei és un parany,
va tancant tots els camins, un a un.
*El que jo dic ho falsegen tothora,
m'espïen des d'un racó, segueixen els meus passos.
Amb quina violència parlen!
Els seus llavis semblen punyals.*

Només volen els meus diners,
menyspreen la meua paraula,
*m'obliguen a tornar allò que no he pres.
L'orgull els fa de collaret; la violència, de vestit.
Es posen altius i amenacen amb la força.
Fins quan jutjaran contra justícia,
afavorint la causa dels culpables?*

Salva'ns a tots del perill.
Muda el temporal d'odi en lluminosa bonança.

LA NIT

· Salms 6, 16, 17, 19, 22, 23, 36, 63, 91, 104, 109, 134, 139 i 147 ·

*Quan des del llit et recordo,
passo les nits pensant en tu.*

*Els dies, l'un a l'altre es transmeten el missatge,
l'una a l'altra se'l revelen les nits;
tens comptat el nombre dels estels,
els crides cadascun pel seu nom,
la lluna assenyala les festes,
el sol coneix el lloc on s'ha de pondre.*

*Em quedaria a casa teva,
a mitjanit em llevaria a lloar-te.*

*Amb tu la nit és tan clara com el dia,
amb tu no són fosques les tenebres.
Ni que passi per la vall tenebrosa,
amb tu no tinc por de cap mal.
Tu omplés de goig les portes del crepuscle,
a les nits instrueixes el meu cor.*

*Has vingut de nit a escorcollar-me el cor,
m'has provat al foc i no t'he fallat.*

*Però quan et crido i no em respons,
deixo el llit amarat de llàgrimes,
tota la nit no paro de plorar,
em fas tenir per llum la negra nit
i em ronden tots els animals de la selva.*

LA PARAULA

· Salms 19, 29, 33, 39, 40, 95, 104 i 148 ·

M'agrada imaginar l'autor
del primer capítol del Gènesi
llegint i meditant els Salms
vora els rius de Babilònia,
combinant-ne versos en un ordre nou,
fent-ne un càntic dels orígens:

*Vé el Senyor sobre les aigües de l'espai.
La seva veu es fa sentir sobre les aigües:
a una paraula seva, tot començà;
a una ordre d'ell, tot existí.
És perfecta la llei del Senyor,
l'ànima hi descansa.*

*El Senyor té el soli dalt les aigües diluvials,
hi seu el Senyor, rei per sempre.
Com dins un odre, recull l'aigua dels mars,
reté els oceans en el seu llit.
És perfecta la llei del Senyor,
l'ànima hi descansa.*

*Té a la mà les entranyes de la terra
i són d'ell els cims de les muntanyes;
la mar és d'ell, perquè ell l'ha feta,
les seves mans han modelat la terra ferma.
Els manaments del Senyor són transparents,
il·luminen els ulls.*

*El Senyor ha fet el cel amb la paraula,
amb l'àlè de la boca ha creat l'estelada.
Ha creat la lluna, que assenyala les festes;
el sol coneix el lloc on s'ha de pondre.
Té comptat el nombre dels estels,
els crida cada un pel seu nom.
Els manaments del Senyor són transparents,
il·luminen els ulls.*

*Lloeu el Senyor des de la terra,
ocells que van pel cel i peixos del mar,
monstres marins i tots els oceans,
huracans, que compliu les seves ordres.
Els preceptes del Senyor són planers,
omplen el cor de goig.*

*Des del teu palau regues les muntanyes,
sacies la terra de pluges del cel;
fas néixer l'herba per al bestiar
i les plantes que l'home conrea,
feres i animals domèstics,
ramades de vedells i d'ovelles.
Els preceptes del Senyor són planers,
omplen el cor de goig.*

*«Què és l'home, perquè te'n recordis?
Què és un mortal, perquè el tinguis present?»
Gairebé n'has fet un déu,
l'has coronat de glòria i dignitat,
l'has fet rei de les coses creades,
tot ho has posat sota els seus peus.*

I m'agrada imaginar l'autor
inspirat, il·luminat, lleuger,
celebrant amb versos dels Salms
aquesta nova visió dels orígens,
filla dels Salms i de l'exili:

*Després que hi he pensat, s'ha encès un foc
i ha parlat la meua llengua.*

*Ha inspirat als meus llavis un càntic nou,
un himne de lloança al nostre Déu.*

*Que et complaguin les paraules dels meus llavis
i que et siguin agradables els pensaments del meu cor.*

LA MIRADA

· Salmes 13, 28, 30, 49, 53, 80, 89, 102, 104, 115, 135, 138, 139 i 144 ·

*Fins quan, Senyor, em tindràs en l'oblit?
Fins quan m'amagaràs la mirada?
Salva'm per l'amor que em tens.*

*Els teus ulls em veien des d'abans d'estar format,
i els anys que em destinaves
eren tots escrits en el teu llibre.
Però quan vas amagar la mirada,
vaig quedar traspalsat.
Fes-me veure altre cop la teva mirada.*

*Si no fas cas de mi m'assemblaré
als qui baixen a la fossa de la mort,
veuré com moren els savis,
com se'n van els necis i els ignorants,
i abandonen als altres la seva fortuna.*

*Els ídols dels pagans són plata i or,
obra d'homes i res més:
tenen ulls, però no hi veuen;
tenen boca, però no parlen.
No estimen, no tenen vida, no salven.*

*Tu guaites des del cel i observes un a un tots els homes;
ets excels però mires els humils,
coneixes els altius de lluny estant,
et fixes en els que poblen la terra*

*per escoltar el plany dels captius,
per alliberar els condemnats a mort.*

*On fugiria de la teva mirada?
Veus si camino o si reposo, et són coneguts tots els meus passos.
¿Diré que m'amaguin les tenebres,
que tingui per llum la negra nit?
Per a tu no són fosques les tenebres
i la nit és tan clara com el dia.*

*Feliç el poble que t'aclama,
caminarà a la llum de la teva mirada,
però si deixes de mirar-lo s'espervera,
si li retires l'alè, expira
i torna a la pols d'on va sortir.*

*No ens tinguis en l'oblit.
Renova'ns amb la mirada.
Però qui som perquè te'n recordis, perquè t'hi fixis?
Senyor de l'univers,
quan podrem veure't cara a cara?*

CANT ESPIRITUAL

Quan em mires soc més, creixo, existeixo més rotundament
que no pas quan, esvaint-me, em retires Ta mirada:
sigues, doncs, clement:
mira'm, crida'm, fes-me ser en la Teva ment
una plenitud en el Teu amor salvada.

Si em deixes de mirar soc una estranya opacitat,
esdevinc objecte sense dret ni fonament;
si algú em fereix, la seva crueltat
no crida a defensar-me, no moc a pietat,
i els drets escrits són lletra morta i indiferent.
Però si em mires, la meva sang s'aixeca,
i clama al cel i es torna audaç i acusadora,
i pesa sobre el crim, i persegueix i corseca
el criminal i el còmplice, el neutral a qui no reca
la fam o la tortura o la injustícia envilidora.

Quan no em mires soc cada vegada menys:
devastadorament mortal, naturalesa pura,
química només el meus fervors, els meus desdenys,
atzar els meus orígens, i els meus dolors, ferrenys,
no són sinó un defecte en una fràgil estructura.
Però si Tu em mires, aquest cos meu s'exalta,
desborda de sentit, exulta, es transfigura,
encara més real en la realitat més alta
del Teu mirar secret, sense que faci falta,
per a ser tant, negar l'ordre de la natura.

T'oblido, de vegades, i la meva ment, subjecta al treball de cada dia, es dispersa, atrafegada: la pressa l'arrossega o l'excita algun projecte, el fracàs la deprimeix o la redimeix l'afecte, i no sent anhel de Tu ni de Tu se sent mancada. Però quan Tu em mires, tot queda en qüestió: s'esberla el meu recer, el meu món tancat esclata i s'obre, permeable, a una intempèrie de dolor: de cop esdevinc molts, m'assedega l'horitzó, i la meva comfortable rutina es malbarata.

I em mires, de vegades, i no ho sé: m'estàs mirant des d'uns altres ulls que els Teus i Tu, immens vertigen, t'ocultes en un rostre proper i interpel·lant, en l'infinit de l'Altre, imperatiu i suplicant, com per posar-me a prova i amagar-me el Teu origen. I de vegades penso que m'estàs mirant encara i encara visc l'eufòria de sentir-me ric de Tu, quan tot d'una descobreixo que no hi ets, i em desempara sobtadament aquella benignitat tan clara i la teva absència em deixa angoixat i malsegur.

Quan em mires soc més, creixo, floreixo, sé que soc, existeixo més rotundament, limito amb Tu i no m'acabo enlloc, trepitjo terra ferma i em multiplico en foc, perquè en ser Teu del tot soc Jo tan plenament. ¿Sóc, però, si Tu no em mires, si em retires Ta mirada, si distretament m'oblides o no vols saber de mi? Què em queda de real, realitat no contemplada? Seré per sempre més si em mires sols una vegada? Tingue'm, Déu, en Ta mirada en la meva hora de morir.

CLOENDA

És bo que algunes pregàries neixin del nostre silenci més profund i de la nostra llibertat més íntima —alliberats fins i tot de nosaltres mateixos, del pe de les nostres pors i dels nostres desigs—, en una espontaneïtat creativa i discreta. Però allò que neix del nostre silenci ve, en bona part, d'enllà de nosaltres, de correnties indesxifrables i secretes de paraules remotes i de presències màgiques, en una mena d'hidrologia espiritual de les cavitats subterrànies del nostre subconscient. Les pregàries apreses —tant pel que fa als seus mots concrets com a l'estil i la manera de relacionar-nos amb el món— no ens deixen mai del tot, i s'entrelliguen amb la nostra experiència personal. Les reflexions, els estudis i les experiències que en algun moment hem fet o viscut obren en les anfractuositats de la nostra consciència canals i connexions per on circularan, en moments posteriors i sense que ens ho proposem nosaltres, intuïcions que ens il·luminaran inesperadament.

Hi ha un cert nombre de pregàries clàssiques que es trenen amb les nostres vides, que hi apareixen o en desapareixen en episodis d'entusiasme o emboiraments d'oblit, que habiten en les nostres profunditats o ens arreceren en la seva transparència, i que inviten especialment a la meditació. El Parenostre i els Salmes ho són, i també —en el cristianisme— l'Ave Maria —tan celebrat en la història de la música i de la pintura, amb tantes escenes d'Anunciació— i el Credo —una mica més intimidador, en el que té de construcció teològica, d'abstracció, de tensió amb la incertesa i el dub-

te—. Però també algunes oracions d'altres religions, que podrien ser ocasions d'enriquir el nostre esperit i eixamplar la nostra vivència cultural, si les coneguéssim en el seu context, si en poguéssim apreciar l'aportació cultural, espiritual i vital respectiva, en un sistema de referències diferent del nostre, però no del tot aliè a la nostra capacitat de sorpresa i d'obertura.

Pregar: aquesta forma estranya, peculiar, difícil i intensa d'habitar el nostre interior i d'obrir-nos a un exterior sempre més gran, de quedar sols i en suspens o de deixar-nos arrossegar en grans corrents col·lectius de comunitats i de segles, de sentir-nos units enllà del temps i de distàncies a amors, a patiments, a presències conegudes o desconegudes. La cultura actual en parla molt poc —i la cultura d'abans potser en va parlar massa—; cada moment de la història té els seus enlluernaments i els seus punts cecs, els seus mites i les seves llacunes, les seves xerrameques tòpiques i els seus silencis clamorosos. Però tant la poesia com la pregària treballen calladament dintre nostre i ens van fent, entre sentiments i preguntes, entre dubtes i pors, entre eufòries i caigudes, i de vegades es fan cant, i de vegades romanen en el silenci.

APÈNDIX

Quan aquest Quadern estava a punt per ser enviat a la impremta, va començar el confinament pel coronavirus, el 14 de març de 2020. Dos mesos després, decideixo incorporar com a apèndix tres reflexions addicionals sobre el tema d'aquest Quadern, la pregària, des de la perspectiva d'aquest moment històric tan trasbalsador i inquietant, que ha malferit la salut i l'economia i ha colpit la sensibilitat, la imaginació i la convivència a tants llocs del món.

Aquesta situació excepcional ha posat en qüestió moltes rutines, inèrcies i prioritats socials i polítiques, econòmiques i culturals, religioses i antropològiques. En particular, en l'aspecte religiós, ens ha fet reflexionar sobre el culte, la solidaritat, l'espiritualitat i l'esperança. La visió d'esglésies tancades i buides —Montserrat, la catedral de Barcelona, el Vaticà: tres llocs que hem pogut veure per televisió durant la Setmana Santa— ha resultat molt colpidora, amb la intensitat, la perplexitat i la curiositat que dona la sorpresa. La solidaritat ens ha interpel·lat de forma clara, en ser conscients de tants mort i malalts, de tants llocs de treball perduts, de tantes angoixes i incomoditats de restar confinats en apartaments petits, foscos, incòmodes i saturats. Pel que fa a l'espiritualitat, aquests dies de concentració i introspecció més o menys forçada ens han invitat a aprofundir en la intimitat, la profunditat i la sinceritat de les nostres creences, i a compartir les nostres reflexions amb les dels altres, a través de les vies de comunicació de què hem pogut disposar. Pel que fa a l'esperança, ha sem-

blat que on abans ens obríem a Déu com a esperança suprema ara ens ha-
guem hagut d'adreçar tan sols a la medicina i la ciència, com si Déu
hagués esdevingut irrellevant. Cercar un bon medicament, atendre ma-
lalts, escoltar angoixes, però, també poden ser actes profundament reli-
giosos, si es fan pensant més en el dolor i la necessitat dels altres que en la
glòria o els guanys propis. El medicament alleuja i guareix, però el que
dona sentit a la vida és l'experiència de vulnerabilitat i de fragilitat, o de
goig i d'alliberament, o de tristesa i de derrota, experiències en què la re-
ferència a Déu pot ser molt important.

En aquest parell de mesos, m'han cridat l'atenció tres aspectes de la
pregària, que he intentat expressar en tres poemes molt diferents. En pri-
mer lloc, l'experiència d'un eixamplament d'horitzons i una relativització
de la vivència individual i immediata. En efecte, fe i cultura ens obren a
un espai, a un temps i a un esperit més amplis que els usuals, relativitzen
els nostres patiments i ens donen forces i mitjans per resistir les adversitats
i compartir les alegries. L'obertura a un temps més ampli invita a més se-
renitat i menys urgència; la visió d'un espai més gran mou a obrir-se a més
solidaritat i més empatia; la consciència d'un esperit més alt impulsa a una
acció més confiada i desvela un acompanyament enllà de les solituds més
desesperades. En aquest àmbit més serè, més solidari i més lliure, l'esper-
rança hi té més lloc i hi dona més fruits. Massa sovint, la pregària de peti-
ció, per sincera i confiada que sigui, és una prolongació massa directa dels
nostres neguits, patiments, obsessions i desigs. La pregària pot ser un
camí cap a una serenitat més gran en què, sense caure en el fatalisme, les
pitjors hipòtesis i les possibilitats més adverses i allunyades del que vol-
dríem poden ser acceptades, a contracor i amb rebel·lia, en un esperit més
ampli que el nostre. Ara bé, sense obrir-se a una presència més gran que la
pròpia, més gran que allò i que aquells que estimem, aquest element de
serenitat enllà de la mort i la pèrdua queda molt limitat. Aquesta idea és
una de les línies d'inspiració del poema següent:

PASQUA

Déu meu, Déu meu, per què m'heu abandonat?
diu el salm vint-i-dos i l'Evangelí de Marc.
I avui ens ho diuen tants llits d'hospital,
tantes morts en solitud en hospitals desbordats,
com si fóssim en el crit d'un immens Divendres Sant.

I la Pasqua tan a prop, i la Pasqua ja a tocar!
Resurrecció, sentit, plenitud, eternitat...
Celebracions ben íntimes, al cor —temples tancats.
Però quan vindrà la pasqua de salut, prosperitat,
passejades i converses, de la vida habitual?

El jo, l'ara i l'aquí, que dependents ens fan
d'ansietats, angoixes i dolors que passaran
però que ara són punyents i que aquí són dominants
i, en el jo, aclaparadors, obsessius, inquietants!
Però en Déu, com s'obre el jo, enllà del temps i de l'espai!

I l'angoixa, lentament, es dilueix i s'asserena,
i enllà de la mort s'intueix una altra mena
de vida i de sentit, misteriosa i plena...
Però aquest futur incert, quin consol podrà donar
a qui, colpít per l'avui, no vulgui creure en cap demà,
a qui no s'obri, a qui no es buidi, a qui no es deixi penetrar
per l'alè d'una presència molt més alta que la seva?

Referir-se tan sols a una hipotètica serenitat davant les contingències doloroses seria menystenir la riquesa de la pregària, limitar-se a una forma d'estoïcisme. No ens volem limitar a demanar que Déu ens resolgui els problemes i, si no ho fa, acceptar la seva voluntat. També tenim la convicció que hem de participar en la solució dels problemes —les obres de misericòrdia presenten una llista d'actituds concretes i generoses per resoldre problemes de la vida—, que la vida i els talents ens han estat do-

nats no tan sols per al nostre goig individual, sinó també per contribuir a un món millor —i la paràbola dels talents ens recorda aquesta responsabilitat—. Una altra dimensió de la pregària pot ser la participació en una energia més gran que la nostra, en una acció més decidida, en una dimensió més desbordant; una pregària que esdevé consciència i sentit del que fem i per què ho fem, que dona forces en el cansament i en el desànim, una pregària que és participació en l'Esperit, recerca del medicament, lluita per la justícia, construcció de la pau.

PREGÀRIA I ENERGIA

Esperit, sigue'ns energia!:
força per superar el cansament,
coratge per vèncer la por,
ciència per guarir,
imaginació per trobar camins,
modèstia per escoltar,
solidaritat per sumar,
voluntat per servir.

Sigue'ns energia íntima, personal, viva,
i no un oceà d'energia vaga, imprecisa,
immensa, amorfa, indefinida,
dilapidada.

Sigue'ns energia que consoli,
que encoratgi, que acompanyi,
que construeixi, que transformi,
que obri, que alliberi.

Sacseja els adormits,
il·lumina els extraviats,
encén els decebuts,
vivifica els apàtics.

Acompanya'ns quan preguem per la salut
i quan investiguem el medicament,
quan preguem per la justícia i quan fem lleis,
quan preguem per la llibertat
i quan lluitem per guanyar-la.

Llengua de foc, vol blanc, vent poderós,
brisa acariciadora, paraula secreta,
arrossega'ns, omple'ns.

El tercer aspecte de la pregària a què vull referir-me és el lligam invisible però autèntic —mental, espiritual— que la pregària estableix entre el qui resa i aquells per qui resa, travessant distàncies i fronteres. Aquest és un vessant del que anomenem la «comunió dels sants», la dimensió col·lectiva de la gran comunitat espiritual. Pensava en aquests temes quan em van comunicar que les benedictines del monestir de Sant Pere de les Puel·les de Barcelona celebraven, el 6 de maig, els 75 anys de la dedicació del seu monestir al carrer Anglè de Barcelona, i els 1075 anys de la dedicació del seu primer monestir en aquesta ciutat. Vaig escriure'n un poema —extensiu als altres ordes religiosos, i als qui dediquen una bona part del seu temps d'atenció a la pregària— pensant en la pregària com a participació en una paraula que ens relliga amb el fonament del món i que ens relliga entre nosaltres.

BENEDICTINES

Pregueu per les qui preguen,
perquè són com roques on trenquen onades
que venen de molt lluny, de molt endins;
perquè són com fulles d'arbres
on xiuxieja i canta el vent de la paraula;
perquè són com brases que mantenen el caliu
d'un foc que mai no hauria d'apagar-se;
perquè són com arrels en la terra del dolor,
que donen vida, flors i fruits a l'esperança.

Pregueu per les qui preguen,
perquè obren la ment a la claror d'un llenguatge
que relliga el món amb el seu fonament;
perquè fan del seu temps una fidel audàcia
i del seu cor un espai de recer i d'acolliment,
perquè fan del seu cant un camí de pregària
—memòria mil·lenària que s'abraça amb el present—,
pregueu per les qui preguen pel que oblidem nosaltres
—Déu, dolors, pobresa, abandonament, els altres...—
i en fan el seu amor i el seu enardiment.

Incidentalment, tot just el darrer dia abans de l'inici del confinament, estàvem treballant, a la Fundació Joan Maragall, en una iniciativa que un dia o altre durem a terme juntament amb altres entitats, i que anomenem «Tres pregàries». Es tracta de reunir-se —preferentment en una església, una sinagoga o una mesquita— per escoltar una pregària bàsica del cristianisme, una del judaisme i una de l'islam (el Parenostre, la pregària jueva de les Divuit Benediccions, la primera sura de l'Alcorà, per exemple), no tant des del punt de vista devocional o de pregària interreligiosa, sinó com a experiència cultural, artística i espiritual: Què diuen aquestes tres pregàries? Quin origen tenen? Què demanen? Quines músiques han inspirat? Com han contribuït a les cultures respectives? Coneixent això, i amb empatia i curiositat per la dimensió profundament humana —alhora que altament transcendent— de la pregària, sigui en la religió que sigui, allò que ha inspirat els poemes sobre el Parenostre aplegats en aquest Quadern podria inspirar a qualsevol persona sensible a aquests temes poemes sobre les altres pregàries, en una exploració espiritual i cultural.

QUADERNS
DE LA FUNDACIÓ JOAN MARAGALL

96. D. JOU: *Trenta poemes sobre ciència i fe*
97. A. BORRELL: *El viatge interior. De la recerca de si mateix a l'encontre amb l'Absolut*
98. J. MOLAS: *Maragall i Azorín*
99. I. MORETA: *Joan Maragall, pensador religiós. Antologia comentada de textos*
100. A. MATABOSCH: *Testimoniatges. Identitat cristiana i diàleg interreligiós*
101. R. TORRENTS: *Entorn de Maragall i Gaudí*
102. M. T. ARECES - S. BUENO - R. JORBA: *Llibertat religiosa i societat actual*
103. J. MARTÍN VELASCO: *Fidelitat al Vaticà II en el segle XXI*
104. C. LLUCH: *Joan Sales i la novel·la catòlica*
105. D. JOU: *Esperances davant d'incerteses. Tecnologia, humanitats i cristianisme en les crisis d'avui*
106. J. CASASSAS: *El canvi cultural del segle XX*
107. I. BOADA: *L'home modern: un balanç*
108. A. MATABOSCH: *Del diàleg ecumènic al diàleg interreligiós. Característiques i possibilitats*
109. D. ABADÍAS - I. FERNÁNDEZ TERRICABRAS: *Església i poder. Els casos d'Anglaterra i França*

110. J. REQUESENS: *La presència de santa Teresa en la poesia catalana. Tres hipòtesis i una constatació*
111. F. TOUS: *Els provebis de Ramon Llull o el repte de comunicar la veritat*
112. F. TORRALBA: *Humanisme, transhumanisme i posthumanisme. Assaig de discerniment*
113. G. AMENGUAL: *Identitat, memòria, alteritat. Per una fenomenologia de l'existència cristiana*
114. N. COMADIRA - J. FERRER - D. JOU - P. LLUÍS FONT - P. PASTOR - A. PUIG I TÀRRECH: *Bíblia i cultura. Sis mirades*
115. R. PUIGDOLLERS I NOBLOM: *Les cartes de sant Pau. Introducció a l'epistolari paulí*
116. J. CABÓ: *Maurice Blanchot, testimoni de l'impossible. Una introducció*
117. A. BALCELLS: *Secularització i confessionalitat. Un recorregut per l'anticlericalisme a la Catalunya contemporània*
118. F. TORRALBA - J. L. MARTÍNEZ: *L'intel·lectual cristià avui*
119. L. TORCAL: *Conversió ecològica integral. Una resposta cristiana al problema del canvi climàtic*
120. C. DI SANTE: *Per una espiritualitat reconciliada. Un cristianisme en temps de contradiccions*
121. M. SCHORLEMMER: *Indagació contemplativa per a l'era de la intel·ligència artificial*

David Jou i Mirabent (Sitges 1953), físic i poeta, ha estat catedràtic de Física de la Matèria Condensada a la Universitat Autònoma de Barcelona fins el 2018, i investigador en termodinàmica de processos irreversibles, camp en què ha publicat sis llibres i nombrosos articles de recerca. Pel que fa a les relacions entre ciència i fe, ha publicat els assaigs *Déu, cosmos, caos. Horitzons del diàleg entre ciència i religió* i *La poesia de l'infinit. Ciència i mística*. Entre els seus llibres de poesia destaquen, pel que fa al vessant de poesia religiosa, les obres *Transfiguracions, Poemes sobre ciència i fe, Poemes de Nadal i de Setmana Santa, La mística dels dies, Cartografies de Déu i Cant espiritual*. En els Quaderns de la Fundació Joan Maragall, del patronat de la qual forma part des de 1993, ha publicat *Algunes qüestions sobre ciència i fe* (núm. 10), *Ciència, fe, poesia* (núm. 60), *Trenta poemes sobre ciència i fe* (núm. 96) i *Esperances davant d'incerteses: tecnologia, humanitats i cristianisme en les crisis d'avui* (núm. 105). La seva poesia sobre temes científics es troba, sobretot, a *Les escriptures de l'univers. Poemes sobre ciència, El color de la ciència i Bestiari*. Entre els seus assaigs sobre ciències i humanitats destaquen: *El laberint del temps, La simfonia de la matèria, Introducció al mundo cuántico, Reescribiendo el Génesis i Cerebro y universo. Dos cosmologies*.

Primera edició: juny de 2020

© 2020, David Jou i Mirabent

Edició: Isidre Ferré

Projecte gràfic: Josep Rom

Fundació Joan Maragall (Cristianisme i Cultura)

València, 244, 2n – 08007 Barcelona

ISBN: 978-84-09-21194-4

Dipòsit legal: B 11.796-2020

Imprès a: I.G. Santa Eulàlia (Santa Eulàlia de Ronçana)

www.igsantaeulalia.com

 Fundació Bancària "la Caixa"

TAULA DE POEMES

EN EL VENT DEL PARENOSTRE	7
IL·LUMINACIONS, RESSONÀNCIES	13
Pare nostre que fas del cel	15
Mare nostra	16
Pare nostre, quin cel ens quedarà?	17
Pare nostre, que en un cel de tempesta	18
Pare nostre - Mare nostra	19
DISPERSIONS, SEQUERES	21
Quan costa concentrar-se	23
Pare nostre, que n'és, d'inhòspit, el món	24
Parenostre, ocasional, d'un escèptic	25
Quants incòmodes germans	26
RECORDS, SORPRESES	27
En una mort inesperada	29
Llengües del Parenostre	30
Un Parenostre ballat	31
La veu de la mare	32

EN EL RESSÒ DELS SALMS	33
LA PARAULA CÒSMICA	39
Malgrat la nostra petitesa (salm 8)	41
Les matemàtiques parlen de la glòria de Déu (salm 19)	42
T'envolta la llum con un mantell (salm 104)	43
Els fonaments del món (salm 11, 18, 24)	45
LA PARAULA ÍNTIMA	47
El lloc on fas estada (salm 84)	49
La meva ànima s'ha enamorat de tu (salm 63)	50
Van parlar-me de tu i va agradar-me (salm 33)	52
En els moments de desgràcia (salm 9)	53
LA PARAULA PÚBLICA	55
Un temps amb gust de salms (salm 19)	57
L'alegria i la pietat (salm 100)	58
M'espïen, em vigilen, em segueixen (salm 139)	59
Contra la mà dels injustos (salm 140)	61
QUATRE DESCONSTRUCCIONS I UN CANT	63
La justícia (salm 7, 17, 25, 35, 55, 56, 59, 69, 73, 32)	65
La nit (salm 6, 16, 17, 19, 22, 23, 36, 63, 91, 104, 109, 134, 139, 147)	67
La paraula (salm 19, 29, 33, 39, 40, 95, 104, 148)	68
La mirada (salm 13, 28, 30, 49, 53, 80, 89, 102, 104, 115, 135, 138, 139, 144)	71
Cant espiritual	73

INTRODUCCIÓ

La pregària pot ser una de les experiències més intenses del llenguatge i de l'esperit: petició, celebració, contemplació, lloança, camí des del més profund i més íntim d'un mateix al més misteriós i còsmic d'enllà d'un mateix. Des de les pregàries més establertes i consolidades fins a les angoixes i les súpliques individuals gairebé informulades, des de les paraules adreçades a un destinatari transcendent fins als balbuceigs que neixen i s'exhaureixen en la consciència de fragilitat d'un mateix, des del cant col·lectiu més fastuós i exultant fins al silenci personal més sobri i nu, hi ha tot un món en què la paraula —dita, pensada o tot just intuïda— ho és gairebé tot i en què el silenci obre les portes més secretes de la sorpresa, el misteri, el goig i el dolor de l'existència.

Convé meditar, de tant en tant, les pregàries, preguntar-nos què vol dir allò que diem quan preguem, tan sovint distrets, precipitats i maldrestes. Reflexionar què ens han aportat, com ens han construït espiritualment, com ens han acompanyat en moments especials de la vida, com ens han consolat i com ens han aportat serenitat i esperança. Meditar tot això pot ser un exercici autocrític i alliberador. Meditar no té un sol camí, no és tan sols deixar la ment en blanc i descarregar-se de tensions; també pot ser mirar-se en un mirall amb sorpresa i preguntar-nos qui hi estem veient. I la pregària pot fer de mirall que ens fa preguntar-nos qui som, què volem, d'on venim, on anem i qui hauríem volgut ser però no podem ser mai.

En aquest Quadern aplego una trentena de poemes sorgits de la consideració del Parenostre i els Salms. El tema donaria per molt més, i es podria ampliar i diversificar amb molta més amplitud que no pas aquí. Crec, però, que per a compartir amb el lector algunes experiències sobre aquestes pregàries i per a invitar-lo a pensar, repensar, sentir, explorar i expressar per si mateix les seves experiències, aquests poemes poden ser suficients. El meu interès per aprofundir en la significació personal de la pregària ve de fa molts anys, però recentment s'ha vist estimulat per la lectura dels llibres *Vida secreta de la pregària*, de Francesc Torralba, i *Ser a casa*, de Gabriel Magalhães, que goso recomanar als lectors.

L'any 2012 vaig publicar en aquesta col·lecció el Quadern titulat *Trenta poemes sobre ciència i fe* —ampliat posteriorment fins a una cinquantena de poemes en el llibre *Poemes sobre ciència i fe*—. Tot i que els temes d'aquell Quadern i d'aquest són molt diferents, ambdós tenen com a denominador comú el fet de deixar-se portar per la curiositat, la sorpresa i l'aventura de llenguatges amb què explorem aspectes de la realitat (realitat física, realitat psicològica, realitat sagrada...) i ens hi vinculem amb més o menys intensitat. Cada llenguatge ens pot aportar un món —així ho fa la ciència, així ho ha fet i ho pot continuar fent la pregària—, tot i que no és fàcil, després, combinar en una harmonia consistent aquests mons mútuament encadellats però incommensurables entre si.

Aquest Quadern vol formar part del diàleg entre cristianisme i cultura, que és l'objectiu de la Fundació Joan Maragall. Crec que el Parenostre i els Salms, a més de ser una expressió religiosa cristiana, jueva, poden formar part natural d'una cultura general, no necessàriament d'alta intensitat religiosa ni de convicció profunda, però sí, com a mínim, d'obertura de registres i modulacions de l'aventura humana enfrontada a la vulnerabilitat física, als límits de l'acció, a la relació amb els altres, a l'horitzó de les esperances i a tota una varietat d'interrogants existencials, que tard o d'hora se'ns fan ineludibles.

Barcelona / Sitges / Campelles
setembre de 2019 - març de 2020

I
EN EL VENT DEL PARENOSTRE

Mateu 6,7-15

Jesús va dir als seus deixebles: Quan pregueu, no parleu per parlar, com fan els pagans: es pensen que amb la seva xerrameca es faran escoltar. No si-gueu, doncs, com ells, que bé sap el vostre Pare de què teniu necessitat abans que li ho demaneu. Vosaltres, pregueu així: «Pare nostre del cel, san-tifica el teu nom, vingui el teu Regne, que es faci la teva voluntat aquí a la terra com es fa en el cel. Dona'ns avui el nostre pa de cada dia; perdona les nostres ofenses, així com nosaltres perdonem els qui ens ofenen; no per-metis que caiguem en la temptació, i allibera'ns del mal». Perquè, si perdoneu als altres les seves faltes, el vostre Pare celestial també us perdonarà a vosal-tres; però si no els les perdoneu, el vostre Pare no us perdonarà les vostres.

Lluc 11,1-4

Una vegada, Jesús pregava en un cert indret. Quan hagué acabat, un dels deixebles li digué: Senyor, ensenya'ns a pregar, tal com Joan en va ensenyar als seus deixebles. Ell els digué: Quan pregueu, digueu: Pare, santifica el teu nom, vingui el teu Regne. Dona'ns cada dia el pa que necessitem; perdona els nostres pecats, que nosaltres també perdonem tots els qui ens han ofès, i no permetis que caiguem en la temptació.

Els poemes d'aquesta secció tracten tres aspectes de l'experiència del Parenostre: les ressonàncies més o menys exultants de la pregària, la sequedat de la recitació rutinària i alguns records particulars però especialment significatius. Ressonàncies exultants que hem sentit quan la pregària ens omple de significat, de ramificacions i de vida, quan sembla que a través d'ella estiguem entrant en una dimensió desbordant i pletòrica de l'existència. Però quantes sequedats, també, en moltes altres ocasions!, quantes foscos, quant d'arrossegar-se feixugament per les paraules com si fossin un desert estèril, un bosc cremat, un setge d'aridesa! I el Parenostre també ens pot evocar records vinculats a moments particulars o anècdotes especials, que per algun atzar van coincidir o interferir amb el Parenostre o el van acompanyar per sorpresa.

Com a mínim des de l'època medieval, han estat escrits i publicats molts poemes sobre el Parenostre, molts d'ells gairebé anònims —però no per això poc valuosos—, d'altres més difosos i d'autors ben coneguts, com ara els de Dante (al cant XI del «Purgatori»), Pier Paolo Pasolini, Mario Benedetti, Nicanor Parra, Gloria Fuertes, Charles Péguy, Paul Claudel, Pierre Emmanuel, Jacques Prevert, Gil Vicente, Miguel Torga, per esmentar-ne només uns pocs autors. Són poemes sorgits des de punts de vista molt variats i amb propòsits molt diversos —sorprenents, originals, meditatis, convencionals, catequètics, devocionals, transgressors, paròdics, irreverents...—, que aprofundeixen, despleguen, homenatgen o, al-

guna vegada, denigren aquesta pregària, patrimoni de la història espiritual humana. No soc conscient que en la literatura en llengua catalana hi hagi algun poema que hagi conegut una difusió comparable a la dels que he esmentat en castellà, italià, francès i portuguès.

Tot i que jo mateix ja n'havia fet abans alguna provatura, l'estímul concret per a iniciar aquesta exploració poètica em va venir de llegir la contribució de Mn. Josep Maria Rovira Bellosó, entranable teòleg, al volum publicat amb motiu dels vint-i-cinc anys de la Fundació Joan Maragall, el 2013. En un punt del seu text escrivia aquesta interpretació seva del Parenostre:

Estimat Pare de tota la humanitat,
sigui coneguda amb afecte
la teva Persona, origen de tot Amor.
Vingui el vostre regne d'amor, alegria i pau,
justícia i llibertat.
Faci's la vostra voluntat al cel i a la terra,
perquè no vull altra cosa que fer el que Vós voleu.
Ensenyeu-me a fer la vostra voluntat!

Doneu-nos avui el pa de cada dia
juntament amb el Pa de la Vida.
Que puguem compartir el pa quotidià
i el pa de l'Eucaristia amb els que no en tenen.
Perdoneu les nostres culpes
com nosaltres perdonem els qui ens ofenen.

No permeteu que caiguem en la temptació
d'estimar més el món que la vostra voluntat,
que consisteix a difondre la vostra Bondat infinita.

Deslliureu-nos a tots de qualsevol mal.

Poc després de la lectura d'aquest text vaig començar a escriure, espaiadament en el temps, una sèrie de poemes sobre el Parenostre, alguns dels

quals aplego aquí, per si poden acompanyar alguns lectors. Tres d'aquests poemes han estat publicats prèviament als llibres *Poemes de Nadal i de Setmana Santa* i *Cartografies de Déu*. Un altre poema sobre el Parenostre que m'acompanya sovint és el de Mn. Josep Pausas, que em plau reproduir a continuació, abans d'entrar en els que ara presento:

No diguis «Pare» si no et comportes com a fill.

No diguis «nostre» si vius aïllat en el teu egoisme.

No diguis «que esteu en el cel» si només te fixes en les coses terrenals.

No diguis «santificat el vostre nom» si solament l'invoques amb els llavis
i el teu cor està allunyat d'ell.

No diguis «vingui a nosaltres el vostre regne» si el confons amb l'èxit material.

No diguis «faci's la vostra voluntat» si no l'acceptes quan és dolorosa.

No diguis «el nostre pa de cada dia doneu-nos, Senyor, el dia d'avui»
si no et preocupes per la gent que passa gana.

No diguis «no permeteu que caiguem en la temptació» si no evites
les ocasions de pecat.

No diguis «deslliureu-nos de qualsevol mal» si no prens partit
a favor del bé i contra el mal.

IL·LUMINACIONS, RESSONÀNCIES

PARE NOSTRE QUE FAS DEL CEL

Pare nostre que fas del cel
una crida serena i lluminosa,
únic refugi del que queda dels nostres amors,
sigui el teu nom un impuls a fer-nos-en dignes;

vingui ja des d'ara el besllum de la teva plenitud;
faci's la teva voluntat en la història i la promesa;
que el nostre pa de cada dia
sigui part del teu do i del nostre esforç,
i la fam no enterboleixi la claror de la teva gràcia;

perdona les nostres desídies i caigudes,
i fes-nos trobar en el perdó
camins nous de vida nova per als altres i nosaltres;

no permetis que els atractius de les temptacions
tinguin més força que les raons
del teu amor i de la teva glòria;

i deslliura'ns de pensar que ens has abandonat
quan ens fereixin els mals, dolors i decepcions
que tan sovint colpeixen, inexplicablement, la vida.

MARE NOSTRA

Déu és Pare e Mare de tots nosaltres.

Ramon LLULL,
Llibre de contemplació

Mare nostra, que endreces el cel,
amatent al bon ordre de les coses;
que t'oblides tan sovint del teu nom,
de tan pendent com estàs dels problemes del nostre;

que et malfies de cap regne
que oblidi els seus fills en nom de cap glòria;
que veus contrariada la teva voluntat
pels nostres capricis, malalties i angoixes;
que ens has sentit créixer dintre teu a la terra
i ens voldries ben vius a prop teu en el cel;
dona'ns el pa nostre i la paraula teva,
il·luminadora del sentit del dia d'avui;

perdona que haguem decebut tantes vegades
el teu amor i ens costi tant de perdonar
les nostres ambicions contrariades;
fes que les nostres temptacions no siguin massa indignes
de la llum que ens vas donar quan vam néixer;
i dona'ns fortalesa per resistir els nostres mals
i amor i humilitat per no voler-ne fer cap als altres.

PARE NOSTRE, QUIN CEL ENS QUEDARÀ?

Pare nostre, quin cel ens quedarà
si el teu nom perd el gust de consol i de promesa?
¿Quin regne de pau i de justícia esperarem
si no hi ha cap voluntat de bé més alta que la nostra?

¿Quin pa ens saciarà de vida i de sentit
si no té en el seu fons cap empremta d'infinit?
¿Quin perdó serà prou gran per perdonar-nos a nosaltres
allò que a nosaltres ens costa tant de perdonar?

¿Què ens podrà compensar de no cedir
a l'encís de tantes dolces temptacions humanes?
¿D'on traurem la força per continuar confiant
malgrat sofrir la urpada del dolor i del mal?

Quan sembli que tot s'enfonsa,
acull allò que quedi, Pare nostre,
del nostre cos vençut, dels nostres somnis trencats,
de les nostres esperances vulnerades,
de les nostres preguntes sense horitzó ni resposta.

PARE NOSTRE, QUE EN UN CEL DE TEMPESTA

Pare nostre, que en un cel de tempesta
santifiques el teu nom en l'esplendor dels llamps,
vingui a nosaltres el tro de la teva veu,
ressoni la teva voluntat de pau i de justícia
en la nostra terra com en el teu cel;

el pa i la dignitat de cada dia,
dona'ns-els, Senyor, als qui en tinguem necessitat;
perdona la nostra ira i la nostra amargor
com nosaltres perdonem —i ens costa tant!—
la injustícia i la mentida dels qui ens volen esclafar;

no permetis que caiguem en la temptació
de deixar de veure en ells un rastre teu, malgrat tot;

i deslliura'ns de la por de qualsevol mal
que ens hagi de venir de ser fidels al coratge
de lluitar per un amor prou gran
on capiguem, algun dia, en harmonia tots.

PARE NOSTRE - MARE NOSTRA

Pare nostre - Mare nostra, plenitud on la llei còsmica
coneix la immensitat de l'Amor que l'ha creat
i en aquest Amor coneix allò creat a través d'ella:
allò que en ella neix i sent i viu i mor i creu i crea.

Que ple de vida em sembla el cel i que ple de cel em sembla
la vida quan et pensa,
Pare nostre - Mare nostra! I el teu nom, que gran se'm fa,
enllà de les galàxies i el vertigen de l'espai
i en el fons inescrutable d'una intimitat immensa!

I el teu regne, que difícil d'arribar quan l'esperem com una urgència
de vida, de pau i de justícia;
i la teva voluntat, que incompreensible ens és quan veiem vèncer
el dolor, la malvolença i la mentida!

I el nostre pa de cada dia,
que poc cas quan el tenim i que tràgic quan ens falta!

I el teu perdó, com allibera, com exalta!
I perdonar, com ens costa! I no perdonar, com ens abaixa!
I les temptacions, com fulguren, com esclavitzen, com s'apaguen!

Deslliurats o no del mal, fes-nos continuar pregant
—creient-hi del tot o no—
per més cel, per més pa, per més perdó,
encara que semblin, de vegades, tan lluny de nosaltres.

Tan lluny de nosaltres, sí,
com el bri d'herba és lluny de l'estrella més alta,
com el nombre més pur és lluny de la sang vessada.
Fes que en dir el teu nom s'anul·lin
llunyanies, malentesos, separacions, distàncies,
i que quan et diem Pare-Mare, sapiguem trobar en tu
l'Amor que crea, que escolta, que acull, que salva.

DISPERSIONS, SEQUERES

QUAN COSTA CONCENTRAR-SE

Dic «pare nostre» i em rellisca,
«el cel» és com un armari buit,
«el nom» és aire que passa.
Estic pensant en altres coses.

Torno a començar.
Lluito amb mi mateix.
Sembla que la pregària m'estigui rebutjant,
que el cel m'estigui dient que no m'hi acosti,
que el nom quedi enterrat sota una allau d'altres noms,
que el regne s'esvaeixi com una ombra intempestiva.

Em costa concentrar-me en el que dic,
vèncer la dispersió, fugir de la ment en blanc,
saber què intento dir
quan dic «pare», «regne», «voluntat», «perdó».

Tinc la sensació que si ho sabés
podria canviar una mica el món,
que estaria vinculat a generacions i generacions,
que la immensitat del cosmos no m'anul·laria,
que la mort seria una frontera franquejable
vers un sentit més ple que el d'ara i aquí.

Però avui soc massa lluny de mi mateix.
Només sé què dic quan pronuncio
«pa», «culpa», «temptació»,
coses que sé prou bé què volen dir
perquè les conec de cada dia.

PARE NOSTRE, QUE N'ÉS, D'INHÒSPIT, EL MÓN

Pare nostre, que n'és, d'inhòspit, el món,
i que lluny sembla del cel tantes vegades!;
quin xiuxiueig secret el teu nom,
en lloc del clam de llum que desitjàvem!;

en quin exili del teu regne
seblem complaguts a habitar!;
que estranya sembla la teva voluntat,
tan diferent del que veiem que passa!;

com pugen el preu del pa i de la justícia,
la fortuna dels rics i el cost de la vida!;
com ens costa perdonar els altres,
i que fàcil ens és perdonar-nos a nosaltres mateixos!;

quins febles titelles som
a les mans de les temptacions i dels capricis,
i que imprudentment ens arriquem
a qualsevol mal!
Que no sigui així, Senyor, que no sigui així!

PARENOSTRE, OCASIONAL, D'UN ESCÈPTIC

Fill nostre de les nostres pors,
que estàs en el teu cel de fantasia,
fent ressonar el buit del teu nom,
envaint amb els seus sons el nostre regne,
volent-nos imposar la teva voluntat
en la nostra terra i en el cel que t'hem donat,
a canvi de promeses de pa per cada dia
que ni donaves ahir ni dones avui,
perdona'ns la culpa d'haver-te inventat
com nosaltres perdonem que creguin en nosaltres,
i no ens permetis la fàcil temptació
de creure't solució a cap dels nostres mals.
Amén

—no crec en tu ni crec en mi ni crec en res:
si existeixes de debò, no t'ho prenguis malament—.

Però Fill nostre de les nostres pors,
com voldria, de vegades, poder dir-te «Pare nostre»,
i que així fos,
amb cel, amb pa, amb perdó, i sense cap mal!
Però veig mal i no veig cel i no veig pa i no veig perdó,
i de tantes coses belles ens n'han dit temptació,
i els que et diuen «Pare nostre» ho diuen d'esma i per rutina!

El món és orfe, Pare nostre,
de causa, d'amor i de sentit,
i nosaltres, impotents, no tenim força
per creure prou en tu, Fill nostre,
que amb tanta fantasia el nostre esglai ha construït.

QUANTS INCÒMODES GERMANS

Pare nostre, quants germans —quants incòmodes germans!—
per a dir-te verament i sense escrúpol «Pare nostre!»

Dir-te «pare meu», «pare dels meus»,
que bell és i que poc costa!
ens invita a imaginar-nos aplegats
en un amor més gran que el nostre,
en un cel, en un nom, en un regne, en una voluntat,
en un pa, en un perdó,
més forts que la temptació, deslliurats de qualsevol mal.

Però, ai!, en dir «Pare nostre»,
sabent que estem dient «Pare de tots»!:
el cel on estàs se'ns fa de sobte
sospitós, dubtós, paradoxal, llunyà,
en pensar que haurem de trobar-hi
el molest, l'intrús, el cruel, l'enemic, el tirà,
i que ens seran, malgrat tot i contra tot,
perquè així ho vols, germans —molt incòmodes germans—.

RECORDS, SURPRISES

EN UNA MORT INESPERADA

Ens hem quedat sense paraules:
el que poguéssim dir no tenia valor,
més valia un balbuceig estupefacte,
una abraçada, la sincera desolació d'un silenci,
que intentar parlar: la mort, de sobte, aquí.

Però quan m'he quedat sol,
encara sense saber què dir,
m'he refugiat en el vent i el Parenostre,
repetit en veu alta unes quantes vegades,
fins a estar prou convençut que no parla de mort,
ni de por,
sinó de cel,
de santificar el seu nom,
que arribi el seu regne,
que es faci la seva voluntat.

I tot això què vol dir, es devia preguntar Maria
al peu de la creu
—perquè ella prou que devia conèixer
aquesta pregària que anava ensenyant el seu fill—
i prou que devia estar desfeta de témer
que tot fos res.

Com jo ara, repetint el Parenostre
en un terrat ple de vent i de llum de vespre,
com al peu d'una creu, com Maria,
d'una mort inesperada.

LLENGÜES DEL PARENOSTRE

Un amic meu sabia el Parenostre en dotze llengües:
català, castellà, basc, gallec,
francès, italià, anglès, alemany,
arameu, hebreu, llatí i àrab.

Alguna vegada li demanava que me'l recités en llengües
en què —per desconeixement meu— els mots es diluïen
en una música inquietant i misteriosa,
en un enigma que semblava no tenir fons ni frontera.

Aquella correntia de sons ens desvetllava de la rutina
amb què tan sovint diem aquestes paraules
entenedores i clares però gastades pel costum,
arrodonides com còdols per les ones i mareas de la vida.

I les paraules noves per a nosaltres
ens semblaven deixondides, cantelludes, extremes,
com si espurnegessin en colpejar la nostra curiositat
i encenguessin en nosaltres fogueres de desig i de sorpresa
sota el cel, el nom i la voluntat
del pare de totes les llengües i de totes les estrelles.

UN PARENOSTRE BALLAT

En una catedral siciliana
plena de gent i de música,
vaig veure, en un racó, un noi que ballava
mentre cantàvem el Parenostre.

Probablement no hi era tot,
però vaig sentir-ne una certa enveja,
perquè em va semblar una bella forma de pregar,
deixar-se anar a una música més gran que nosaltres:

vingui a nosaltres el teu regne,
faci's la teva voluntat,
deixa'ns exultar en el teu nom,
dona'ns el pa, la força i el perdó...

I invita'ns, Pare nostre, a ballar
com ballava aquell noi,
potser sense saber què feia,
però amb els ulls brillants, plens d'una joia
que semblava que vingués del fons de la teva gràcia.

LA VEU DE LA MARE

De vegades, molt al fons de les paraules,
com en un reflex de cel al fons d'un pou,
ressonen les paraules de la mare
quan m'ensenyava a pregar: Pare nostre.

Era tendre i estrany que Déu fos tan a prop,
que escoltés tant, que pensés en nosaltres,
que el seu cel fos molt més gran que el cel del sol i les estrelles,
i la Terra fos el lloc de la seva voluntat,
i que es pogués confiar, fins i tot a les fosques,
que hi hauria pa, que seríem deslliurats de qualsevol mal.

Llavors, el màxim que sabia de l'amor era l'amor de la mare,
i del desig, del mal i de la gana en sabia ben poc.
Però era prou per a intuir que el mal pitjor
seria el que trenqués aquell amor, el més gran que tenia.
I era dolç pensar que abandonant-se
a aquelles paraules secretes que compartíem en la fosca
això no passaria mai,
que l'amor, fos el que fos, duraria sempre,
que ho perdonaria tot,
i que en el cel, fos on fos,
hi hauria, desbordant i inacabable,
en el nom de Déu, la glòria de l'Amor.

II
EN EL RESSÒ DELS SALMS

Des de petit em van parlar sovint dels Salms: com que em dic David, em van explicar força vegades que el rei David no era un rei com tants d'altres, sinó un gran rei que havia tingut una vida agitada —no sempre gloriosa—, que havia escrit molts Salms —una de les grans obres espirituals i literàries del poble jueu i de la humanitat— i no s'havia avergonyit de ballar i cantar davant l'Arca de l'Aliança, dut pel seu entusiasme per Déu. Les persones que més han enriquit el meu interès pels Salms han estat Rafael Monzó Valiente, que de petit em va regalar una edició dels salms per a nens; en Joan Ferrer, de Girona, tan entusiasta i expert; la germana Griselda Cos, amb el seu estudi sobre el salteri; la germana Regina Goberna, amb els *power points* sobre els Salms cada diumenge, i Ramon Ribera i Olga Nicolau, amb els seus llibres. Reflexionar sobre l'actualitat dels Salms —o de qualsevol altre text religiós o clàssic— ens invita a repensar-los i a redescobrir novetats en el text i en nosaltres mateixos. Rellegir-los en directe és la manera més simple i intensa de fer-los presents, de sorprendre'ns de la força, la diversitat i la riquesa que mostren, i dels filons de les seves imatges poètiques.

Vaig escriure bona part dels poemes d'aquesta secció en ser invitat a les jornades «Els Salms, poesia d'avui?», organitzades per Ramon Ribera i Albert Soler a la Casa d'Espiritualitat d'El Miracle, del 8 al 10 de novembre de 2019. Hi parlarem Ramon Ribera, Olga Nicolau, Maria Sevilla i jo

mateix, i hi hagué uns quaranta participants, molt atents i actius. Els organitzadors proposaren la lectura personal d'una cinquantena de salms escollits. Per complementar aquesta visió, vaig escriure diversos poemes relacionats amb els Salms des d'algunes de les nostres inquietuds d'avui. Això ja ho va fer amb especial rotunditat i potència verbal Ernesto Cardenal als *Salms* (1968), amb forta presència política i poemes bastant llargs i paral·lels als Salms. Òbviament els Salms són una font d'inspiració natural per als eclesiàstics, que els troben en la missa, en els oficis, en el breviari, en la reflexió quotidiana... Per exemple, els Salms formen part de la inspiració de Verdguer (l'impressionant poema «Sum Vermis», on ressonen els salms 22 i 130), de Mn. Climent Forner, que ha dedicat quatre grans poemes al salm 113, i de Mn. Ricard Cabré, en el llibre de poemes *Salms d'avui* (2015).

He agrupat aquests poemes a l'entorn de la veu còsmica, de la veu íntima i de la veu col·lectiva, tres veus que es van combinant, succeint i trenant al llarg dels Salms. Els poemes de la darrera secció, en canvi, segueixen una estratègia ben diferent. Parteixen d'una lectura del conjunt dels Salms i, en una mena de desconstrucció, en vaig copiant els versos relacionats amb un tema donat (en el cas concret d'aquests quatre poemes, prenc com a temes la justícia, la nit, la paraula i la mirada). Després, combino els versos formant-ne un nou poema, afegint-hi de vegades alguns versos suplementaris per omplir algun buit o per contextualitzar més explícitament el tema. Els poemes sobre la nit i sobre la mirada estan formats gairebé exclusivament per versos originals dels salms; en els poemes sobre la justícia i sobre la paraula, hi ha alguns versos afegits per posar el poema en un context dolorosament proper en un cas i lliurement especulatiu en l'altre. La combinació que proposo dels versos sobre la nit forma com un poema d'amor, més afí a l'esperit del Càntic dels càntics que no pas al dels Salms, però va sortir així espontàniament i em sembla curiós fer-ho notar.

Finalment, he incorporat a aquesta petita col·lecció el meu «Cant espiritual», escrit el 1996 i publicat anteriorment en diverses altres ocasions (vegeu, per exemple, el meu llibre *Cant espiritual*, 2018). El punt de parti-

da del meu «Cant» van ser els seus dos primers versos, que em van venir a la ment no sé com («quan em mires soc més, creixo, existeixo més rotundament | que no pas quan, esvaint-me, em retires ta mirada»). Són versos sobre la mirada divina en la realitat humana. Les quatre estrofes centrals del «Cant» parlen del contrast entre la rotunditat de l'ésser en la mirada divina i el seu empobriment quan aquesta mirada es retira. No era conscient, mentre l'escrivia, de la proximitat amb tants versos dels Salms. Així, aquesta relectura dels Salms ha estat per a mi una sorpresa, en veure *a posteriori* quantes analogies hi havia entre versos dels Salms i temes tractats en el meu «Cant». En el poema sobre la mirada que precedeix el «Cant» en aquest recull, he utilitzat els versos dels Salms dedicats a la mirada, per tal de facilitar l'accés a versos dels Salms sobre aquest tema. Crec, en canvi, que els poemes de Salvador Espriu *Per al llibre de Salms d'aquests vells cecs*, inspirats en una coneguda pintura de Brueghel, i que no glossen directament els salms, fan referència indirecta a l'absurditat i la fosca del món quan Déu no el mira, tema tan propi d'alguns Salms.

En concret, els salms no presenten la mirada de Déu com un espionatge sever, acusador i inquisitorial, sinó com un àmbit privilegiat que dona vida i que protegeix el feble (salm 53, 89, 102 i 138). Quan la mirada de Déu es retira, la realitat s'empobreix i s'atansa a la mort i el no-res (salm 28, 30 i 104). Per això, en sentir-se abatut, el salmista demana que Déu el miri (salm 13, 31, 80 i 143). En general, l'atenció de Déu sorprèn el creient com un do misteriós i inesperat (salm 8 i 144), un do que no poden oferir els ídols fets pels humans (salm 115 i 135), i que ens coneix a fons des d'abans del nostre naixement (salm 139) i ens contempla al llarg de la vida.

Com una derivació llunyana dels salms, també podríem pensar en altres cants espirituals catalans (vegeu l'interessant estudi i proposta de D. Sam Abrams, *Cants espirituals catalans*, Quaderns de la Fundació Joan Maragall [núm. 57], que es pot descarregar gratuïtament del lloc web de la Fundació, <https://www.fundaciojoanmaragall.org>). Abrams destaca el paper dels cants com a interpel·lació personal a Déu i com a discussió amb Déu, tal com passa amb la majoria dels Salms. Sense haver-m'ho proposat mentre l'escrivia (però probablement influït pels Salms

sense ser-ne llavors conscient), el meu «Cant» resulta força paral·lel a la visió que tenen els Salms sobre la mirada divina.

També el «Cant espiritual» de Joan Maragall té com a centre la mirada, però no la mirada divina sinó la humana, la del propi autor, que s'extasia en la contemplació de l'existent. El «Cant» acaba amb els cèlebres versos: «I quan vinga aquella hora de temença | en què s'acluquin aquests ulls humans, | obriu-me'n, Senyor, uns altres de més grans | per contemplar la vostra faç immensa. | Sia'm la mort una major naixença», on també sembla ressonar uns versos del salm 42: «Tot jo tinc set de Déu, | del Déu que m'és vida; | quan podré anar a veure Déu cara a cara?»

També l'inici del cant espiritual d'Ausiàs March sembla reflex d'algunes imatges dels Salms. Diu Ausiàs March: «Puix que, sens tu, algú a tu no abasta, | dóna'm la mà o pels cabells me lleva: | si no estenc la mia envers la tua | quasi forçat a tu mateix me tira!» Aquesta súplica de ser estimat per la mà de Déu cap enlaire, es troba també —expressada de forma diferent— en diversos llocs dels Salms: «Des de dalt allargà la mà i m'agafà, | i em tragué fora de l'aiguat; | m'alliberà d'enemics poderosos» (salm 18), «Senyor, m'has arrencat de la terra dels morts; | quan ja m'hi enfonsava, m'has tornat a la vida» (salm 30); «Salva'm, Déu meu; | l'aigua m'arriba al coll. | M'enfonso en el fangar profund | i no tinc on posar els peus, | em trobo dins les aigües abismals | i els remolins se m'enduen» (salm 69), «Des de l'abisme et crido, Senyor; | Senyor, escolta el meu clam; | escolta, estigues atent | al meu clam que et suplica. | Si tinguessis en compte les culpes, | Senyor, qui es podria sostenir?» (salm 130), «Allarga la mà des de dalt, | salva'm i allibera'm de l'aiguat, | de les mans dels estrangers» (salm 144).

El Miracle / Barcelona
setembre-desembre de 2019

LA PAROLA CÒSMICA

MALGRAT LA NOSTRA PETITESA

· Salm 8 ·

Algú, fa milers d'anys, en mirar el cel i les estrelles,
va sentir que més enllà de tot allò
algú molt més gran —en diem Déu—
ens tenia presents malgrat la nostra petitesa.
I va sentir la paraula com un camí,
i la vida com una possessió,
i l'existència com un interrogant,
i el poder com un vertigen.

No va imaginar que la paraula ens portaria tan enllà,
tan al fons de l'espai, tan endintre de la vida,
a galàxies tan llunyanes, a molècules tan íntimes,
i tan lluny d'aquella presència que ens pensava i acollia.

Però ens hem continuat preguntant,
generació rere generació, segle rere segle,
qui som en aquesta immensitat,
què representem en aquest ordre,
quin sentit tenim en el prodigi de la vida.

I, com fa milers d'anys, hem intuït
rere el que vèiem i tocàvem i sentíem
una saviesa que ens supera,
una profunditat misteriosa,
fulguracions d'una inefable companyia.

LES MATEMÀTIQUES PARLEN DE LA GLÒRIA DE DÉU

· Salm 19 ·

El cel parla de la glòria de Déu, deia el salmista.
El cel està escrit en llenguatge matemàtic, deia Pitàgores.
Per tant, les matemàtiques
parlen de la glòria de Déu,
més lluminosament encara del que ho fan els astres.

Silenciosament, sense dir res, sense que ningú no els senti la veu,
el seu llenguatge arriba fins als límits del món,
s'escampa per tota la terra,
dona vida sense que calgui saber-lo.

Anar-ne descobrint el rastre omple el cor de goig.
Preserva'ns de l'orgull de creure'l creació nostra,
de pensar que ja en sabem prou,
de disposar-ne per al nostre poder,
d'humiliar amb ell la saviesa dels senzills.

El cel parla de la glòria de Déu
amb moltes llengües: les de la llum i les del càlcul,
les de l'amor i les del vertigen,
les dels enamorats i les dels savis
de tots els pobles de la Terra.

Feliç qui s'atura a escoltar-les,
qui se n'admira, se n'omple i les celebra.

T'ENVOLTA LA LLUM COM UN MANTELL

· Salm 104 ·

*T'envolta la llum com un mantell,
vas revestit d'honor i majestat.*

En el cel tot et canta,
en la terra, tot depèn de tu;
en el dolor, ets la gran pregunta;
en la mort, ets l'escletxa que queda oberta;
quan tot s'ha acabat, obres un món nou;
abans de començar, ja has pensat el perquè de les coses.

Prens els núvols per carrosses,
avances damunt les ales dels vents,
damunt les forces de la història:
cauen els imperis i tu dures;
moren les llengües i tu continues parlant-les;
menysprees la crueltat i l'arrogància dels vencedors,
desaproves el ressentiment i la rancúnia dels vençuts,
inspires camins per a tots.

*De les fonts fas brollar torrents
que s'escolen entre les muntanyes.*

No oblides allò que has creat,
totes les coses existeixen en tu,
el teu pensament les regeix amb lleis subtilíssimes
—les estrelles i les cèl·lules, el cosmos i les partícules—,
deixant lloc perquè la vida explori,
variï, s'adapti, conquereixi, s'eixampli,
ocupant, amb el seu ésser finit i mortal,
una part del reflex infinit i immortal del teu ésser.

Amb lleis que deixen lloc a atzar, a llibertat, a descobriment,
a creació i destrucció, a odi i amor, a pau i guerra;
tot és en tu, tot cap en tu, tot creix en tu,
però el bé et glorifica i el mal et fereix i t'indigna.

Aquí tens l'univers, immens per totes bandes;
són incomputables les galàxies que s'hi mouen;
des de les més petites fins a les més grosses;
has estès el firmament com una vela que es s'infla
al vent del teu alè que expandeix l'espai còsmic.

Tant de poder, sense amor, com esclafaria!
Tanta immensitat, sense tu o sense somni de tu,
que buida, que pobra, que fútil seria!

ELS FONAMENTS DEL MÓN

· Salmes II, 18 i 24 ·

*Si els fonaments del món s'esfondren,
el just, què hi pot fer?*

¿Quin altre fonament del món
que el teu Amor, que la teva Voluntat?
¿Quin altre fonament que la paraula teva,
feta ment còsmica, matemàtica secreta,
espai expandint-se,
galàxies i partícules,
estrelles i planetes,
matèria convertint-se
en àtoms, en molècules, en vida,
en dinamisme que explora, ramifica i inventa?

Quina llarga història fins a arribar a una ment
capaç de desitjar-te, de parlar-te, d'intuir-te,
de fer projectes, d'imaginar-te, de discutir-te,
de rebel·lar-se, de cercar, de crear!

I la nostra paraula s'anà barrejant lentament amb la teva,
en l'art, en la pregària, en el dret, en la ciència,
fins al domini dels nuclis dels àtoms, dels gens, dels cervells,
la conquesta de l'espai i l'explotació del planeta.

Els fonaments del món començaren a cruixir,
amb el primer menyspreu, amb la primera crueltat,
amb l'ambició de poder i la plaga de les guerres,
amb l'esclavització de l'altre, amb la depredació i l'avidesa.

Com més poder teníem, més feríem el món,
més al descobert quedava la fragilitat de la Terra.
Com ens allunyàvem de l'Amor que creava!

I s'estremien els fonaments de la Terra.

LA PARAULA ÍNTIMA

EL LLOC ON FAS ESTADA

· Salm 84 ·

Temples, atris, cúpules, altars, observatoris:
llocs on sembla condensar-se una presència còsmica,
com en el focus d'una lent es concentren
els raigs de llum procedents de l'infinit,
en una intimitat profunda
il·luminada per clarors sense fronteres.

Per això pots dir sense contradir-te
Senyor de l'Univers
i *Un dia en els teus atris val més que mil a fora,*
parlar del Déu del firmament
i anar-lo a cercar a un lloc concret:
sentir la intensitat d'un Tot
i la felicitat dels llocs on ens hem sentit eterns!

Que n'és d'amable el lloc on fas estada.
Tot jo sospiro i em deleixo pels atris del Senyor.
Feliç el qui viu a casa teva lloant-te cada dia.

Hi ha molts llocs que ens poden fer de temple,
però pocs com aquells on ens ha sacsejat
la profunditat de l'existència,
on ens hem sentit plenament d'aquí i de més enllà,
on el fons del cor s'ha fos amb el cim de les estrelles.

LA MEVA ÀNIMA S'HA ENAMORAT DE TU

· Salm 63 ·

*La meva ànima s'ha enamorat de tu,
em sosté la teva mà.*

Van dir-me, de petit, que Tu eres l'Amor
que creava l'Univers i li donava sentit.
I vaig enamorar-me'n de seguit,
i n'estic enamorat encara.
És la idea més pura i més alta
de totes les que m'han dit.

S'hi apropen la física i les matemàtiques,
i vaig enamorar-me'n també,
amb un amor que encara avui em té.
Que belles són!: l'univers a gran escala
i la vida en el detall més exquisit,
un entrellat d'energia, de matèria i de raó
que alguns voldrien dir amb una sola equació,
cim suprem i horitzó extrem de l'esperit.

Però l'Amor és més gran i més simple que això:
impulsa més enllà de l'avidesa del jo,
cap al Tu misteriós, cap a l'enigma de l'Altre,
en l'esforç que transforma, en la misericòrdia que salva,
en el progrés que allibera, en el dolor transcendent.

Van dir-me de Tu que eres Amor que salvava,
no —ja ho sabem— de la mort i el dolor,
sinó en la mort i el dolor, fent-te part de nosaltres,
i enllà del dolor i de la mort en una altra
vida més plena, més lliure, més alta,
en la llum sense fi de l'Amor.

I vaig enamorar-me'n.

VAN PARLAR-ME DE TU I VA AGRADAR-ME

· Salm 33 ·

*El Senyor ha fet el cel amb la paraula,
amb l'alè de la boca ha creat l'estelada.*

Van parlar-me de Tu i va agradar-me:
l'Amor que crea, l'Amor que acompanya, l'Amor que salva,
l'Amor en el fons dels fons, en el cim dels cims,
en l'origen, en el sentit, en la paraula.

M'han parlat, després, de moltes altres coses
sorprenents, fascinadores, il·luminades,
més directes, més plaents, més torbadores,
però cap de millor, cap de més audaç, cap de més alta.

Amor fet ment altíssima: en tu tot l'univers,
en tu cada cèl·lula, cada àtom, cada galàxia,
en tu cada amor, cada ferida, cada derrota,
en tu l'esperit, la salvació, la plenitud, la causa.

Que la primera paraula fos de l'Amor, qui ho sap;
però que hagi de ser de l'Amor la darrera paraula,
malgrat odís, dolors, injustícies i morts,
quina difícil i intrèpida esperança!

Van parlar-me de tu:
quin gust de goig i d'amplitud!
I des de la meva petitesa, la meva recerca i la meva inquietud,
vaig enamorar-me'n.

EN ELS MOMENTS DE DESGRÀCIA

· Salm 9 ·

*Com és, Senyor, que et quedes lluny,
que t'amagues en els moments de la desgràcia?*

La pregària té tres arrels:
la celebració, la necessitat, la revolta.
La pregària té tres camins:
el silenci, el cant, la rebel·lia.
La pregària té tres destinataris:
Déu, tu mateix, els altres.
La pregària té tres perills:
l'obligació, la rutina, l'ensopiment.

Avui que la pregària em neix de la revolta,
enyoro la celebració.
Avui que pregar és un acte de rebel·lia,
desitjo el cant.
Avui que la pregària s'adreça, sense fe, als altres,
trobo a faltar Déu.

Però m'encén la mala llei, el jutge injust, l'afany d'humiliar,
i prego amb ràbia, amb violència, sense pensar
ni en la celebració que ara enyoro,
ni en el cant que ara desitjo,
ni en el Déu que ara trobo a faltar.

LA PARAULA PÚBLICA

UN TEMPS AMB GUST DE SALMS

· Salm 19 ·

El cel parla de la glòria de Déu.

En llegir per primer cop aquest salm vaig dir-me:
qui sàpiga fer parlar el cel
dominarà les veus de la terra.

En aquella època, la veu més escoltada del cel
era la que invitava a arribar a la Lluna.

Cada nova missió dels astronautes
ens acostava a una proesa magnífica.

A la Terra, el Concili Vaticà rellegia el cel de l'Església,
l'obria com mai l'havia obert;

les claus de sant Pere, en lloc de tancar-lo,
obrien portes, finestres, camins, ventades.

I tots dos cels, el de la Lluna i el del Concili,
parlaven de glòria:

la de la tècnica i el poder, i la de la justícia i de la gràcia.

Va ser un temps de promesa, d'imaginació, d'audàcia.

Va ser un temps amb gust de Salms.

L'ALEGRIA I LA PIETAT

· Salm 100 ·

Diu un salm:

*Aclameu el senyor arreu de la terra,
serviu el senyor amb alegria,
entreu davant d'ell amb crits d'entusiasme.
Entreu als seus portals donant-li gràcies,
canteu lloances als seus atris,
enaltiu-lo, beneïu el seu nom.*

Vaig fer meu, de petit, aquell entusiasme.
Una part de mi dansava quan sentia la paraula Déu.
En sortir del temple, el món em semblava transfigurat,
no en la seva matèria ni la seva forma
però sí en la seva font i en el seu sentit.
El mal semblava una taca que seria netejada,
que no tindria el poder de ser l'última paraula.
He conegut, de debò, aquesta eufòria.

Potser per això ara se'm fan tan dolorosos
aquests temples, convents i seminaris immensos i buits,
aquests religiosos heroics, fatigats, envellits,
aclaparats per un pes de decadència, d'abandonament i de derrota.

Que lluny del crit, del cant, de l'alegria, de l'entusiasme!
Hi ha moments en què a Déu
només li demanes un xic de pietat
i, si pot ser, fe, més fe, molta fe per poder creure
que si els camins on l'hem servit s'acaben n'obrirà d'altres
i que d'alguna cosa haurà valgut, als seus ulls, el nostre esforç.

M'ESPIEN, EM VIGILEN, EM SEGUEIXEN

· Salm 139 ·

Saben prou bé quan m'assec i quan m'aixeco.
Descobreixen de lluny estant els meus propòsits.
Veuen si camino o reposo, els són coneguts tots els meus passos.
Encara no tinc la paraula als llavis que ja la veuen pronunciada.
M'espïen, em vigilen, em segueixen, m'escolten.
Les seves càmeres m'identifiquen i em segueixen entre la multitud.
Si pujo dalt del cel m'hi troben els seus satèl·lits;
si m'amago als inferns m'hi detecten els seus sismògrafs.

Ah, quan eres Tu i no ells, Senyor,
el qui ho sabia tot de mi!
Podia donar-te gràcies d'haver-me fet,
d'haver-me brodat amb una orfebreria de cèl·lules al si de la mare.
La teva mà em guiava, em sostenia,
les mans d'ells em colpegen i empresonen;
què els haig d'agrair?
Volen teixir com tu en les entranyes de la vida,
volen suplantar les teves obres admirables,
però menyspreen la realitat del teu amor.

Els teus ulls em veïen abans d'estar format.
Fes-me invisible als seus ulls.
Els dies de la meua vida eren escrits en el teu llibre.
Esborra'm dels seus arxius.
Fes-me lliure, insondable, incontrolable.

Fes-te tenebra que m'amagui.
Fes-te negra nit que em refugii.
I que quan em desvetlli del son,
que encara estigui amb Tu.

CONTRA LA MÀ DELS INJUSTOS

· Salm 140 ·

Com tres dragons voladors
amb llengües de foc que s'encenen quan cal,
tres grans globus sobre la presó.
Penjant entre dos d'ells, un cartell ben alt,
que de sobte s'il·lumina en la nit de Nadal:

LLIBERTAT.

*Salva'm, Senyor, de la gent dolenta;
porten al cor el desig de fer mal,
fiblen amb la llengua com les serps,
duen sota els llavis verí d'escurçó.*

Vora la presó, cinc-cents cantaires
el migdia després de Sant Esteve,
al centre d'una multitud que els acompanya,
entonen l'eufòria, l'energia i la màgia
del Händel més alt i inspirat:

AL·LELUIA.

*Protegeix-me, Senyor, de la mà dels injustos
que es proposen de fer-me ensopegar.
Uns arrogants m'han parat llaços i cordes,
vora el camí han amagat un filat.*

Cap tribunal no té l'honestedat,
la grandesa, la decència, el valor, la dignitat
dels presos que hem vingut a acompanyar
amb la força d'aquest cant tan inspirat,
amb la claror d'aquest mot tan enlairat.

*Que recaigui sobre el cap dels qui m'acusen
la malícia que surt dels seus llavis,
que ploquin damunt d'ells brases roents,
que el Senyor els fulmini amb el seu llamp.*

Això deia el just, això diu el Salm.
Amén. Al·leluia. Llibertat.

Nadal i Sant Esteve de 2018

QUATRE DESCONSTRUCCIONS I UN CANT

LA JUSTÍCIA

· Salms 7, 17, 25, 35, 55, 56, 59, 69, 73 i 32 ·

Fes-me justícia, Senyor!
Fan amb la llei el que els ve de gust.
Jutgen amb falsedat.
Condemnen amb mentides.
Sentencia tu mateix la meva causa:
els teus ulls veuran qui té raó.

L'injust ja esmola l'espasa,
tiba l'arc i l'apunta;
posa a punt les armes mortals,
prepara fletxes enceses.
Tu, Déu just, dona la raó als innocents,
Tu que penetres el cor i els pensaments.

Fan de la llei una barricada
per defensar els seus ídols,
una mordassa per tapar-me la boca,
un martell per esclafar-me.

Mira si en tinc, d'enemics,
i com en són, de violents, els seus odis.
Fes-me justícia, Senyor:
jo no tinc culpa i m'he portat honradament.

Acusa, Senyor, els qui m'acusen.
Aboquen damunt meu malediccions,
m'odien amb tota la ràbia,
m'agafa por i tremolo,
m'envaeix l'esgarrifança.

La seva llei és un parany,
va tancant tots els camins, un a un.
*El que jo dic ho falsegen tothora,
m'espïen des d'un racó, segueixen els meus passos.
Amb quina violència parlen!
Els seus llavis semblen punyals.*

Només volen els meus diners,
menyspreen la meva paraula,
*m'obliguen a tornar allò que no he pres.
L'orgull els fa de collaret; la violència, de vestit.
Es posen altius i amenacen amb la força.
Fins quan jutjaran contra justícia,
afavorint la causa dels culpables?*

Salva'ns a tots del perill.
Muda el temporal d'odi en lluminosa bonança.

LA NIT

· Salmes 6, 16, 17, 19, 22, 23, 36, 63, 91, 104, 109, 134, 139 i 147 ·

*Quan des del llit et recordo,
passo les nits pensant en tu.*

*Els dies, l'un a l'altre es transmeten el missatge,
l'una a l'altra se'l revelen les nits;
tens comptat el nombre dels estels,
els crides cadascun pel seu nom,
la lluna assenyala les festes,
el sol coneix el lloc on s'ha de pondre.*

*Em quedaria a casa teva,
a mitjanit em llevaria a lloar-te.*

*Amb tu la nit és tan clara com el dia,
amb tu no són fosques les tenebres.
Ni que passi per la vall tenebrosa,
amb tu no tinc por de cap mal.
Tu omplis de goig les portes del crepuscle,
a les nits instrueixes el meu cor.*

*Has vingut de nit a escorcollar-me el cor,
m'has provat al foc i no t'he fallat.*

*Però quan et crido i no em respons,
deixo el llit amarat de llàgrimes,
tota la nit no paro de plorar,
em fas tenir per llum la negra nit
i em ronden tots els animals de la selva.*

LA PARAULA

· Salms 19, 29, 33, 39, 40, 95, 104 i 148 ·

M'agrada imaginar l'autor
del primer capítol del Gènesi
llegint i meditant els Salms
vora els rius de Babilònia,
combinant-ne versos en un ordre nou,
fent-ne un càntic dels orígens:

*Vé el Senyor sobre les aigües de l'espai.
La seva veu es fa sentir sobre les aigües:
a una paraula seva, tot començà;
a una ordre d'ell, tot existí.
És perfecta la llei del Senyor,
l'ànima hi descansa.*

*El Senyor té el soli dalt les aigües diluvials,
hi seu el Senyor, rei per sempre.
Com dins un odre, recull l'aigua dels mars,
reté els oceans en el seu llit.
És perfecta la llei del Senyor,
l'ànima hi descansa.*

*Té a la mà les entranyes de la terra
i són d'ell els cims de les muntanyes;
la mar és d'ell, perquè ell l'ha feta,
les seves mans han modelat la terra ferma.
Els manaments del Senyor són transparents,
il·luminen els ulls.*

*El Senyor ha fet el cel amb la paraula,
amb l'àle de la boca ha creat l'estelada.
Ha creat la lluna, que assenyala les festes;
el sol coneix el lloc on s'ha de pondre.
Té comptat el nombre dels estels,
els crida cada un pel seu nom.
Els manaments del Senyor són transparents,
il·luminen els ulls.*

*Lloeu el Senyor des de la terra,
ocells que van pel cel i peixos del mar,
monstres marins i tots els oceans,
huracans, que compliu les seves ordres.
Els preceptes del Senyor són planers,
omplen el cor de goig.*

*Des del teu palau regues les muntanyes,
sacies la terra de pluges del cel;
fas néixer l'herba per al bestiar
i les plantes que l'home conrea,
feres i animals domèstics,
ramades de vedells i d'ovelles.
Els preceptes del Senyor són planers,
omplen el cor de goig.*

*«Què és l'home, perquè te'n recordis?
Què és un mortal, perquè el tinguis present?»
Gairebé n'has fet un déu,
l'has coronat de glòria i dignitat,
l'has fet rei de les coses creades,
tot ho has posat sota els seus peus.*

I m'agrada imaginar l'autor
inspirat, il·luminat, lleuger,
celebrant amb versos dels Salms
aquesta nova visió dels orígens,
filla dels Salms i de l'exili:

*Després que hi he pensat, s'ha encès un foc
i ha parlat la meva llengua.*

*Ha inspirat als meus llavis un càntic nou,
un himne de lloança al nostre Déu.*

*Que et complaguin les paraules dels meus llavis
i que et siguin agradables els pensaments del meu cor.*

LA MIRADA

· Salms 13, 28, 30, 49, 53, 80, 89, 102, 104, 115, 135, 138, 139 i 144 ·

*Fins quan, Senyor, em tindràs en l'oblit?
Fins quan m'amagaràs la mirada?
Salva'm per l'amor que em tens.*

*Els teus ulls em veien des d'abans d'estar format,
i els anys que em destinaves
eren tots escrits en el teu llibre.
Però quan vas amagar la mirada,
vaig quedar trasbalsat.
Fes-me veure altre cop la teva mirada.*

*Si no fas cas de mi m'assemblaré
als qui baixen a la fossa de la mort,
veuré com moren els savis,
com se'n van els necis i els ignorants,
i abandonen als altres la seva fortuna.*

*Els ídols dels pagans són plata i or,
obra d'homes i res més:
tenen ulls, però no hi veuen;
tenen boca, però no parlen.
No estimen, no tenen vida, no salven.*

*Tu guaites des del cel i observes un a un tots els homes;
ets excels però mires els humils,
coneixes els altius de lluny estant,
et fixes en els que poblen la terra*

*per escoltar el plany dels captius,
per alliberar els condemnats a mort.*

*On fugiria de la teva mirada?
Vens si camino o si reposo, et són coneguts tots els meus passos.
¿Diré que m'amaguin les tenebres,
que tingui per llum la negra nit?
Per a tu no són fosques les tenebres
i la nit és tan clara com el dia.*

*Feliç el poble que t'aclama,
caminarà a la llum de la teva mirada,
però si deixes de mirar-lo s'espervera,
si li retires l'alè, expira
i torna a la pols d'on va sortir.*

*No ens tinguis en l'oblit.
Renova'ns amb la mirada.
Però qui som perquè te'n recordis, perquè t'hi fixis?
Senyor de l'univers,
quan podrem veure't cara a cara?*

CANT ESPIRITUAL

Quan em mires soc més, creixo, existeixo més rotundament
que no pas quan, esvaint-me, em retires Ta mirada:
sigues, doncs, clement:
mira'm, crida'm, fes-me ser en la Teva ment
una plenitud en el Teu amor salvada.

Si em deixes de mirar soc una estranya opacitat,
esdevinc objecte sense dret ni fonament;
si algú em fereix, la seva crueltat
no crida a defensar-me, no moc a pietat,
i els drets escrits són lletra morta i indiferent.
Però si em mires, la meva sang s'aixeca,
i clama al cel i es torna audaç i acusadora,
i pesa sobre el crim, i persegueix i corseca
el criminal i el còmplice, el neutral a qui no reca
la fam o la tortura o la injustícia envilidora.

Quan no em mires soc cada vegada menys:
devastadorament mortal, naturalesa pura,
química només el meus fervors, els meus desdenys,
atzar els meus orígens, i els meus dolors, ferrenys,
no són sinó un defecte en una fràgil estructura.
Però si Tu em mires, aquest cos meu s'exalta,
desborda de sentit, exulta, es transfigura,
encara més real en la realitat més alta
del Teu mirar secret, sense que faci falta,
per a ser tant, negar l'ordre de la natura.

T'oblido, de vegades, i la meva ment, subjecta
al treball de cada dia, es dispersa, atrafegada:
la pressa l'arrossega o l'excita algun projecte,
el fracàs la deprimeix o la redimeix l'afecte,
i no sent anhel de Tu ni de Tu se sent mancada.
Però quan Tu em mires, tot queda en qüestió:
s'esberla el meu recer, el meu món tancat esclata
i s'obre, permeable, a una intempèrie de dolor:
de cop esdevinc molts, m'assedega l'horitzó,
i la meva comfortable rutina es malbarata.

I em mires, de vegades, i no ho sé: m'estàs mirant
des d'uns altres ulls que els Teus i Tu, immens vertigen,
t'ocultes en un rostre proper i interpel·lant,
en l'infinit de l'Altre, imperatiu i suplicant,
com per posar-me a prova i amagar-me el Teu origen.
I de vegades penso que m'estàs mirant encara
i encara visc l'eufòria de sentir-me ric de Tu,
quan tot d'una descobreixo que no hi ets, i em desempara
sobtadament aquella benignitat tan clara
i la teva absència em deixa angoixat i malsegur.

Quan em mires soc més, creixo, floreixo, sé que soc,
existeixo més rotundament,
limito amb Tu i no m'acabo enlloc,
trepitjo terra ferma i em multiplico en foc,
perquè en ser Teu del tot soc Jo tan plenament.
¿Sóc, però, si Tu no em mires, si em retires Ta mirada,
si distretament m'oblides o no vols saber de mi?
Què em queda de real, realitat no contemplada?
Seré per sempre més si em mires sols una vegada?
Tingue'm, Déu, en Ta mirada en la meva hora de morir.

CLOENDA

És bo que algunes pregàries neixin del nostre silenci més profund i de la nostra llibertat més íntima —alliberats fins i tot de nosaltres mateixos, del pes de les nostres pors i dels nostres desigs—, en una espontaneïtat creativa i discreta. Però allò que neix del nostre silenci ve, en bona part, d'enllà de nosaltres, de correnties indesxifrables i secretes de paraules remotes i de presències màgiques, en una mena d'hidrologia espiritual de les cavitats subterrànies del nostre subconscient. Les pregàries apreses —tant pel que fa als seus mots concrets com a l'estil i la manera de relacionar-nos amb el món— no ens deixen mai del tot, i s'entrelliguen amb la nostra experiència personal. Les reflexions, els estudis i les experiències que en algun moment hem fet o viscut obren en les anfractuositats de la nostra consciència canals i connexions per on circularan, en moments posteriors i sense que ens ho proposem nosaltres, intuïcions que ens il·luminaran inesperadament.

Hi ha un cert nombre de pregàries clàssiques que es trenen amb les nostres vides, que hi apareixen o en desapareixen en episodis d'entusiasme o emboiraments d'oblit, que habiten en les nostres profunditats o ens arreceren en la seva transparència, i que inviten especialment a la meditació. El Parenostre i els Salms ho són, i també —en el cristianisme— l'Ave Maria —tan celebrat en la història de la música i de la pintura, amb tantes escenes d'Anunciació— i el Credo —una mica més intimidador, en el que té de construcció teològica, d'abstracció, de tensió amb la incertesa i el dub-

te—. Però també algunes oracions d'altres religions, que podrien ser ocasions d'enriquir el nostre esperit i eixamplar la nostra vivència cultural, si les coneguéssim en el seu context, si en poguéssim apreciar l'aportació cultural, espiritual i vital respectiva, en un sistema de referències diferent del nostre, però no del tot aliè a la nostra capacitat de sorpresa i d'obertura.

Pregar: aquesta forma estranya, peculiar, difícil i intensa d'habitar el nostre interior i d'obrir-nos a un exterior sempre més gran, de quedar sols i en suspens o de deixar-nos arrossegar en grans corrents col·lectius de comunitats i de segles, de sentir-nos units enllà del temps i de distàncies a amors, a patiments, a presències conegudes o desconegudes. La cultura actual en parla molt poc —i la cultura d'abans potser en va parlar massa—; cada moment de la història té els seus enlluernaments i els seus punts cecs, els seus mites i les seves llacunes, les seves xerrameques tòpiques i els seus silencis clamorosos. Però tant la poesia com la pregària treballen calladament dintre nostre i ens van fent, entre sentiments i preguntes, entre dubtes i pors, entre eufòries i caigudes, i de vegades es fan cant, i de vegades romanen en el silenci.

APÈNDIX

Quan aquest Quadern estava a punt per ser enviat a la impremta, va començar el confinament pel coronavirus, el 14 de març de 2020. Dos mesos després, decideixo incorporar com a apèndix tres reflexions addicionals sobre el tema d'aquest Quadern, la pregària, des de la perspectiva d'aquest moment històric tan trasbalsador i inquietant, que ha malferit la salut i l'economia i ha colpit la sensibilitat, la imaginació i la convivència a tants llocs del món.

Aquesta situació excepcional ha posat en qüestió moltes rutines, inèrcies i prioritats socials i polítiques, econòmiques i culturals, religioses i antropològiques. En particular, en l'aspecte religiós, ens ha fet reflexionar sobre el culte, la solidaritat, l'espiritualitat i l'esperança. La visió d'esglésies tancades i buides —Montserrat, la catedral de Barcelona, el Vaticà: tres llocs que hem pogut veure per televisió durant la Setmana Santa— ha resultat molt colpidora, amb la intensitat, la perplexitat i la curiositat que dona la sorpresa. La solidaritat ens ha interpellat de forma clara, en ser conscients de tants morts i malalts, de tants llocs de treball perduts, de tantes angoixes i incomoditats de restar confinats en apartaments petits, foscos, incòmodes i saturats. Pel que fa a l'espiritualitat, aquests dies de concentració i introspecció més o menys forçada ens han invitat a aprofundir en la intimitat, la profunditat i la sinceritat de les nostres creences, i a compartir les nostres reflexions amb les dels altres, a través de les vies de comunicació de què hem pogut disposar. Pel que fa a l'esperança, ha sem-

blat que on abans ens obríem a Déu com a esperança suprema ara ens ha-guem hagut d'adreçar tan sols a la medicina i la ciència, com si Déu hagués esdevingut irrellevant. Cercar un bon medicament, atendre ma-lalts, escoltar angoixes, però, també poden ser actes profundament reli-giosos, si es fan pensant més en el dolor i la necessitat dels altres que en la glòria o els guanys propis. El medicament alleuja i guareix, però el que dona sentit a la vida és l'experiència de vulnerabilitat i de fragilitat, o de goig i d'alliberament, o de tristesa i de derrota, experiències en què la re-ferència a Déu pot ser molt important.

En aquest parell de mesos, m'han cridat l'atenció tres aspectes de la pregària, que he intentat expressar en tres poemes molt diferents. En pri-mer lloc, l'experiència d'un eixamplament d'horitzons i una relativització de la vivència individual i immediata. En efecte, fe i cultura ens obren a un espai, a un temps i a un esperit més amplis que els usuals, relativitzen els nostres patiments i ens donen forces i mitjans per resistir les adversitats i compartir les alegries. L'obertura a un temps més ampli invita a més se-renitat i menys urgència; la visió d'un espai més gran mou a obrir-se a més solidaritat i més empatia; la consciència d'un esperit més alt impulsa a una acció més confiada i desvela un acompanyament enllà de les solituds més desesperades. En aquest àmbit més serè, més solidari i més lliure, l'esperança hi té més lloc i hi dona més fruits. Massa sovint, la pregària de peti-ció, per sincera i confiada que sigui, és una prolongació massa directa dels nostres neguits, patiments, obsessions i desigs. La pregària pot ser un camí cap a una serenitat més gran en què, sense caure en el fatalisme, les pitjors hipòtesis i les possibilitats més adverses i allunyades del que vol-dríem poden ser acceptades, a contracor i amb rebel·lia, en un esperit més ampli que el nostre. Ara bé, sense obrir-se a una presència més gran que la pròpia, més gran que allò i que aquells que estimem, aquest element de serenitat enllà de la mort i la pèrdua queda molt limitat. Aquesta idea és una de les línies d'inspiració del poema següent:

PASQUA

Déu meu, Déu meu, per què m'heu abandonat?
diu el salm vint-i-dos i l'Evangeli de Marc.
I avui ens ho diuen tants llits d'hospital,
tantes morts en solitud en hospitals desbordats,
com si fóssim en el crit d'un immens Divendres Sant.

I la Pasqua tan a prop, i la Pasqua ja a tocar!
Resurrecció, sentit, plenitud, eternitat...
Celebracions ben íntimes, al cor —temples tancats.
Però quan vindrà la pasqua de salut, prosperitat,
passejades i converses, de la vida habitual?

El jo, l'ara i l'aquí, que dependents ens fan
d'ansietats, angoixes i dolors que passaran
però que ara són punyents i que aquí són dominants
i, en el jo, aclaparadors, obsessius, inquietants!
Però en Déu, com s'obre el jo, enllà del temps i de l'espai!

I l'angoixa, lentament, es dilueix i s'asserena,
i enllà de la mort s'intueix una altra mena
de vida i de sentit, misteriosa i plena...
Però aquest futur incert, quin consol podrà donar
a qui, colpit per l'avui, no vulgui creure en cap demà,
a qui no s'obri, a qui no es buidi, a qui no es deixi penetrar
per l'alè d'una presència molt més alta que la seva?

Referir-se tan sols a una hipotètica serenitat davant les contingències doloroses seria menystenir la riquesa de la pregària, limitar-se a una forma d'estoïcisme. No ens volem limitar a demanar que Déu ens resolgui els problemes i, si no ho fa, acceptar la seva voluntat. També tenim la convicció que hem de participar en la solució dels problemes —les obres de misericòrdia presenten una llista d'actituds concretes i generoses per resoldre problemes de la vida—, que la vida i els talents ens han estat do-

nats no tan sols per al nostre goig individual, sinó també per contribuir a un món millor —i la paràbola dels talents ens recorda aquesta responsabilitat—. Una altra dimensió de la pregària pot ser la participació en una energia més gran que la nostra, en una acció més decidida, en una dimensió més desbordant; una pregària que esdevé consciència i sentit del que fem i per què ho fem, que dona forces en el cansament i en el desànim, una pregària que és participació en l'Esperit, recerca del medicament, lluita per la justícia, construcció de la pau.

PREGÀRIA I ENERGIA

Esperit, sigue'ns energia!
força per superar el cansament,
coratge per vèncer la por,
ciència per guarir,
imaginació per trobar camins,
modèstia per escoltar,
solidaritat per sumar,
voluntat per servir.

Sigue'ns energia íntima, personal, viva,
i no un oceà d'energia vaga, imprecisa,
immensa, amorfa, indefinida,
dilapidada.

Sigue'ns energia que consoli,
que encoratgi, que acompanyi,
que construeixi, que transformi,
que obri, que alliberi.

Sacseja els adormits,
il·lumina els extraviats,
encén els decebutos,
vivifica els apàtics.

Acompaña'ns quan preguem per la salut
i quan investiguem el medicament,
quan preguem per la justícia i quan fem lleis,
quan preguem per la llibertat
i quan lluitem per guanyar-la.

Llengua de foc, vol blanc, vent poderós,
brisa acariciadora, paraula secreta,
arrossega'ns, omple'ns.

El tercer aspecte de la pregària a què vull referir-me és el lligam invisible però autèntic —mental, espiritual— que la pregària estableix entre el qui resa i aquells per qui resa, travessant distàncies i fronteres. Aquest és un vessant del que anomenem la «comunió dels sants», la dimensió col·lectiva de la gran comunitat espiritual. Pensava en aquests temes quan em van comunicar que les benedictines del monestir de Sant Pere de les Puel·les de Barcelona celebraven, el 6 de maig, els 75 anys de la dedicació del seu monestir al carrer Anglú de Barcelona, i els 1075 anys de la dedicació del seu primer monestir en aquesta ciutat. Vaig escriure'n un poema —extensiu als altres ordes religiosos, i als qui dediquen una bona part del seu temps d'atenció a la pregària— pensant en la pregària com a participació en una paraula que ens relliga amb el fonament del món i que ens relliga entre nosaltres.

BENEDICTINES

Pregueu per les qui preguen,
perquè són com roques on trenquen onades
que venen de molt lluny, de molt endins;
perquè són com fulles d'arbres
on xiuxieuja i canta el vent de la paraula;
perquè són com brases que mantenen el caliu
d'un foc que mai no hauria d'apagar-se;
perquè són com arrels en la terra del dolor,
que donen vida, flors i fruits a l'esperança.

Pregueu per les qui preguen,
perquè obren la ment a la claror d'un llenguatge
que relliga el món amb el seu fonament;
perquè fan del seu temps una fidel audàcia
i del seu cor un espai de recer i d'acolliment,
perquè fan del seu cant un camí de pregària
—memòria mil·lenària que s'abraça amb el present—,
pregueu per les qui preguen pel que oblidem nosaltres
—Déu, dolors, pobresa, abandonament, els altres...—
i en fan el seu amor i el seu enardiment.

Incidentalment, tot just el darrer dia abans de l'inici del confinament, estàvem treballant, a la Fundació Joan Maragall, en una iniciativa que un dia o altre durem a terme juntament amb altres entitats, i que anomenem «Tres pregàries». Es tracta de reunir-se —preferentment en una església, una sinagoga o una mesquita— per escoltar una pregària bàsica del cristianisme, una del judaisme i una de l'islam (el Parenostre, la pregària jueva de les Divuit Benediccions, la primera sura de l'Alcorà, per exemple), no tant des del punt de vista devocional o de pregària interreligiosa, sinó com a experiència cultural, artística i espiritual: Què diuen aquestes tres pregàries? Quin origen tenen? Què demanen? Quines músiques han inspirat? Com han contribuït a les cultures respectives? Coneixent això, i amb empatia i curiositat per la dimensió profundament humana —alhora que altament transcendent— de la pregària, sigui en la religió que sigui, allò que ha inspirat els poemes sobre el Parenostre aplegats en aquest Quadern podria inspirar a qualsevol persona sensible a aquests temes poemes sobre les altres pregàries, en una exploració espiritual i cultural.

QUADERNS
DE LA FUNDACIÓ JOAN MARAGALL

-
-
96. D. JOU: *Trenta poemes sobre ciència i fe*
97. A. BORRELL: *El viatge interior. De la recerca de si mateix a l'encontre amb l'Absolut*
98. J. MOLAS: *Maragall i Azorín*
99. I. MORETA: *Joan Maragall, pensador religiós. Antologia comentada de textos*
100. A. MATABOSCH: *Testimoniatsges. Identitat cristiana i diàleg interreligiós*
101. R. TORRENTS: *Entorn de Maragall i Gaudí*
102. M. T. ARECES - S. BUENO - R. JORBA: *Llibertat religiosa i societat actual*
103. J. MARTÍN VELASCO: *Fidelitat al Vaticà II en el segle XXI*
104. C. LLUCH: *Joan Sales i la novel·la catòlica*
105. D. JOU: *Esperances davant d'incerteses. Tecnologia, humanitats i cristianisme en les crisis d'avui*
106. J. CASASSAS: *El canvi cultural del segle XX*
107. I. BOADA: *L'home modern: un balanç*
108. A. MATABOSCH: *Del diàleg ecumènic al diàleg interreligiós. Característiques i possibilitats*
109. D. ABADÍAS - I. FERNÁNDEZ TERRICABRAS: *Església i poder. Els casos d'Anglaterra i França*

110. J. REQUESENS: *La presència de santa Teresa en la poesia catalana. Tres hipòtesis i una constatació*
111. F. TOUS: *Els provebis de Ramon Llull o el repte de comunicar la veritat*
112. F. TORRALBA: *Humanisme, transhumanisme i posthumanisme. Assaig de discerniment*
113. G. AMENGUAL: *Identitat, memòria, alteritat. Per una fenomenologia de l'existència cristiana*
114. N. COMADIRA - J. FERRER - D. JOU - P. LLUÍS FONT - P. PASTOR - A. PUIG I TÀRRECH: *Bíblia i cultura. Sis mirades*
115. R. PUIGDOLLERS I NOBLOM: *Les cartes de sant Pau. Introducció a l'epistolari paulí*
116. J. CABÓ: *Maurice Blanchot, testimoni de l'impossible. Una introducció*
117. A. BALCELLS: *Secularització i confessionalitat. Un recorregut per l'anticlericalisme a la Catalunya contemporània*
118. F. TORRALBA - J. L. MARTÍNEZ: *L'intel·lectual cristià avui*
119. L. TORCAL: *Conversió ecològica integral. Una resposta cristiana al problema del canvi climàtic*
120. C. DI SANTE: *Per una espiritualitat reconciliada. Un cristianisme en temps de contradiccions*
121. M. SCHORLEMMER: *Indagació contemplativa per a l'era de la intel·ligència artificial*

